

౯

460/109

శ్రీ రస్తు!

తిక్కన-మహాభారత రచన

వి. యస్. మూర్తి కవి,
అక్షావధావి

CI

అంబేద్కర్ సమన్వయ కమిటీ

A

పు. 4060
109

శ్రీమద్భగవద్గీత

తిక్కన - మహాభారత రచన

శ్లోక (శ్లో)

వేదాంగల వేదాంగిగా రిదే.

శ్రీకృష్ణుడు

కృష్ణార్జున

వి. 16. 9. 84

గృంథకర్త:

వేలిది సత్యనారాయణమూర్తికవి,

అష్టావధాని.

నత్రారామేశ్వరం.

B

పథమ ముద్రణ ప్రతులు 1000
శ్రీకోధినామ సం॥రం జ్యేష్ఠం
1964

మూల్యము: రు. 1-50

సర్వహక్కులు : గ్రంథకర్తవి.

ముద్రణ :

యు. యన్. పింటింగు వర్క్స్,
మార్చేరు.

ఓం

శ్రీ రస్తు.

ఉపోద్ఘాతము

“విశ్వశ్రేయః కావ్యం”. వాక్యమైనను రసాత్మకమగుచో నది కావ్యమగునని పెద్దలనానుడి. ఉక్తి చాతురియు, వాక్చమత్కృతియు, శబ్దమధురిమయుఁ భాషాసౌష్ఠ్యవమునుఁ బోహళించిన కావ్యము సర్వాంగసుందరమై సహృదయ హృదయాహ్లాదమొనఁ గూర్పఁగలదు. అద్ది నీతి ప్రబోధకమైనచో సత్కావ్యమనఁబడును. పాత్రరసములొచితీ పోషణంబుల విలసిల్లి పరాకాష్ఠనందికొన్న కావ్యము చిన్నదైననుఁ బరితలమానసములఁ జూఱఁగొనుటక లెక్కలోనిదికాదు.

కవితయందుఁ బ్రతిభగర్వయి. కవులార్హ వైదిక నైతికాది వివిధ కథావస్తువులఁ గవిత్వావస్తువులఁ గాఁగొని వానినిఁ దమప్రతిభచేఁ గళామయంబు లొనరింతురు. గవి బ్రహ్మయందలి ప్రగాఢములగు నాయూదరాభిమానభక్తి విశ్వాసములే నేడీ చిన్ని కావ్యకళాఖండము నీరూపమున నా సోదరుల కందించుచున్నవి. “పోతన తిక్కనాది కవిపుంగవ లోకము లోకరక్షకుడై తగు శౌరికే కృతుల నర్ధినిడన్ వలె నన్నమాట సత్యేతిరమాన?” యన్నట్లు తిక్కనామాత్యుఁడు సోమయాజిమై రచించిన తన యాంధ్రమహాభారతమును హరిహరనాథున కంకిత మిచ్చితి నన్న దానికం దుభయ కవి మిత్రుఁడు వచించిన హేతువుంగాక నాటి దేశకాల పాత్ర

నుసారము చారిత్రక కారణము నీ చిటుపొత్తము విశదీకరించుచున్నది. “ఆంధ్రకవుల చరిత్ర” గ్రంథకారులగు శ్రీ వీరేశలింగ కవిగా రిచ్చిన కథావస్తువును, గావ్యవస్తువుగా గ్రహించి యిట్లే రూపమున నాకవితావధూటికిఁ దిలకంబుద్ది తదీయ శోభాప్రదీప్తిని దిద్దితీర్ప సమకట్టఁ జేసిన నాప్రయత్న ఫలితమిది. అందెంతవరకు నేను సఫలీకృతుఁడనైతి? నన్నదానిని రసజ్ఞులగు పాఠకులకు విడుచుచున్నాను.

చిన్ననాఁడు మధురపాదులు స్వర్గీయ శ్రీ శతావధాని చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రిగారి పాదసేవా భాగ్యవశమున లభించిన వారి నిర్వాహకారుణ్య పీయూషధాగాభిషేకమున నా హృత్తేత్రమున నిక్షిప్తమైన కవితాబీజముత్తి ప్రమై మొలకెత్తి క్రమముగఁ బొటమరించి పూమొగ్గదొడిగి కావ్యకుసుమ సౌరభమునఁ బరితృప్తాంధ హృదయామోదము నీ తెఱంగునఁ బొనఁగూర్చుకల్గుట మద్భాగధేయ విశేషము. రసహృదయులగు కోవిదులిందలి సత్యార్థమును గ్రహించి తనివిదీర రసమును గ్రోలియానఁదించుటయే నాపరిశ్రమ కుచిత ఫలితార్థము. రసజ్ఞు లిందలిభ్రమప్రమాద జనితములైన తప్పులను మన్నించి యొప్పుల గ్రహించి యానందింతురుగాక.

ఇట్లు,

గ్రంథకర్తః

నత్తారావేశ్వరం, } వెలిది సత్యనారాయణమూర్తిశర్మ
కౌధిసంపత్సరాది. } అష్టావధాని.

ఆ ముఖము

"తిక్కన - మహాభారత రచన" మను నీ కావ్యమును రచించిన బ్రహ్మశ్రీ మూర్తికవిగారు నాకు చిరపరిచితులు, ముఖ్యమిత్రులు. నిరాదంబరులు. సహజకవితా విభూషణులు. వీరిది మధురకవిత. అయ్యది నుమపేశల శయ్యామనోజ్ఞమై లలిత మృదుపద భరితమై రససంభరితమై ద్రాక్షాపాకమున రుచులనూరించుచు రసజ్ఞులకు హృదయాహ్లాద్యైవదగుంభవము భావబంధురము రసపుష్టియు గలిగి మనోహరముగా గమనించుచుండును.

వీరు పలు కబ్బముల నల్లి కవితారచనలో నిద్దహస్తులైనారు. సుప్రసిద్ధ యుగకవులగు శ్రీతిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులలో "కవనార్దంబుదయించితిన్ సుకవితాకావ్యంబె నావృత్తి. యీభవ మద్దానదరింతు" నన్న కింకపీండ్ర ఘటాపంచాననులా, కవిసార్వభౌములు, నాకును పరమ పూజ్యులునగు వెంకటశాస్త్రిగారి ఆశీర్వాదబలమున నత్కవియైన వారు శ్రీమూర్తికవిగారు. శ్రీశాస్త్రిగారి ఆశీస్సు లెవ్వనికి లభించినను, అతడు కవి కావలసినదే.

శ్రీమూర్తికవిగారి షష్టిపూర్తి మహోత్సవ సమయమున వారి న్వ గ్రామమున జరిపిన కవితాసభ కథ్యక్షత వహించిన నాటి నా యనుభవము నిందు వివరించవలసియున్నది. నాటిసభలో వీరి "తిక్కన" కావ్యప్రశంస జరిగినది. ఆ సభకు వచ్చిన ప్రముఖ విద్వత్కవి శ్రీజటావల్లభుల జగన్నాథశాస్త్రిగారు, (సీనియర్ తెలుగు పండితులు) బ్రహ్మశ్రీ ప్రక్కి విశ్వనాథశర్మగారు (హెడ్మాస్టరు, కైకరం హైస్కూలు) వీరి కబ్బమునుగూర్చి తిక్కన కవితాప్రతిభను గూర్చియు మరపురాని చక్కని ప్రసంగములు గావించిరి. శ్రీయుతులు ప్రక్కివారే వీరి యీ కృతి యచ్చగుటకు ప్రధానకారకులు.

ఈ కావ్యము నందలి యితీవృత్తము దంతకథగా నాంధ్రలోకము నకు నుపరిచితమైనదే, కాని యద్దాని చక్కని చిక్కని చక్కెర పాకమున మధుర ఘృణికల బోలు పద్యములలో నంతరించి ఆంధ్రభాషాభిజ్ఞలోకమున కుపాయనముగా శ్రీ మూర్తికవిగా రందించినారు. కృతి ప్రారంభమున “శ్రీకరమై” అని యారంభించిన మొదటిపద్యమునందే వీరి కవితావేశము, కవితాశిల్పము ద్యోతకమగుచున్నది. మనుమసిద్ధి నృపాలునకును తిక్కనమహాకవికిని కల్పించిన అల్లుడు మామ వరుసలు ముందు రసాభాసాలంకృతికి తావలమయ్యును తుదకు సుఖాంతముగా పశ్యవసించి తిక్కన మనీషిని సోమయాజిని గావించుటకును భారతాంధ్రీకరణము సిద్ధించుటకు రాజ, కవిరాజుల కీర్తి అచంద్రార్కస్థాయిగా నొప్పారుటకు కారణమై చదువరుల నాకర్షించుచున్నది.

మనుమసిద్ధి నృపాలుడు తిక్కనకవీంద్రుపై గినిసి యాడిన—

“ రాజుల కొల్వులే సుకవిరాజుల భూతల నాకసీమ, లా
రాజుల ద్యోచి యిక్కవితరాజులు గవ్వయు సేయువారె?”
పద్యము చక్కని పాకమున బడినది.

రసజ్ఞుడగు మనుమసిద్ధి పశ్చాత్తప్తడై పలికిన—

“ రాజుల కంకుశంబు కవిరాజుల తీవ్రతరోక్తి ” పద్యమును రసవత్తరముగ చిత్రింపబడి యుభయుల మైత్రీకి బీజభూతమైనది. పశ్చాత్తప్తడైన నృపాలుని హృదయమెఱింగి కఠింగి కవిరాజు రా రాజును కౌగిలించుకొని, “హరిహరనాథ దివ్యచరణాంకిత భవ్యమహాంధ్ర భారతంబురువడి వల్కెదకొనురుచిరోక్తిని” అని అశ్వాసించి యాజియై గురునాథుడు వ్రాయసకాడై లిఖింప “ శ్రీయనగారి నా ” అని భారతామ్నాయము ప్రవచించి “ఆంధ్రావళి మోదముం బొరయునట్లుగ” జేసి కృతార్థుడైనాడు. శ్రీమూర్తికవిగారు చాలవరకు సమర్థతతో కబ్బిమును నిర్వహించినారు. కవిగారికి అదునాతన పదప్రయోగములందు కూడ నించుక యుత్సుకతచే అచ్చటచ్చట మచ్చునకు ముచ్చటగా భావించి పక్కా, “ధీమా” మున్నగు పదములు వాడినారు.

అంతమాత్రమున మధురకవి నాదగిన మా మూర్తికవిగారి కవిత కవితల్లజుల పోకడలకు తీసిపోవునది కాదు. నిష్పాక్షికముగా నా యీ ప్రశంసావాక్యములు భాసిల్లుటయే నా లక్ష్యము. కబ్బము నందలి నూటపదారు పద్యములు నించుమించుగా నన్నియు మధురాతి మధురములు. కవిగారు అచ్చటచ్చట శ్రీతిక్కనగారి పద్యములు పొదుగుట, కుందనమున రతనాలు పొదిగినట్లాప్పారి కావ్యకస్యక కనర్థభూషణమై యొప్పారినది. శ్రీహరిహరనాదుని నుతించుచు వీరు రచించిన

“ సీ॥ శ్రీవతిత్వంబును ”

“ సీ॥ తతమణిఫణ విరాజితుండైన ”

సీసములు వీరి కవితాప్రాధిమను వేనోళ్ళ జాటుచున్నవి. ఇట్టి మహనీయుని కృతులు “ భారవి ” మున్నగునవి అచిరకాలముననే ఆంధ్రభారతికి రుచిరాలంకారములై విరాజిల్లగలవని యాశించుచున్నాను. ఈ కావ్యము ప్రభువులకును కవులకును గల అనివార్యసంబంధమును ద్రువపఱచుచున్నది అద్దాననే—

శ్లో॥ ఖ్యాతా నరాధిపతయః కవిసంక్రయేణ

రాజాశ్రయేణచ గతాః కవయః ప్రసిద్ధిమ్” అన్నారు పెద్దలు.

విశ్వకళాపరిషత్తువా రిట్టి సత్కవుల గుర్తించి పోషించి వాగ్దేవి యాశీస్సుల నందుట ధర్మము. శ్రీమూర్తికవిగారిట్టి కమ్మని కబ్బముల పెక్కు రచించి భాషాసేవకులై వర్ధిల్ల వరమేశ్వరుడు వీరికి దీర్ఘాయురారోగ్యములు ప్రసాదించుగాత !

నా కీ పీఠిక రచించు సదవకాశ మొసంగినందులకు శ్రీమూర్తికవి గారికి నా ధన్యవాదములు.

వ డ లి . }

8—6—1964. }

ఇ ట్లు,

సజ్జన విధేయుడు,

మంచం బుచ్చిలింగప్పశాస్త్రి.

శ్రీ హరిహరనాథ పరబ్రహ్మణేనమః

స విూ క్త

జీవికకై చేసట్టిన వృత్తికిని, అంతర్నిహితమైన కళా కలనాకలాపమునకునుపొత్తు కొన్నియెడల కుదుగకపోవచ్చు నను అభిప్రాయమునకును శ్రీ వెలిది సత్యనారాయణ మూర్తి కవిగారి విషయమొక ప్రత్యక్షనిదర్శనము. వృత్తిచే ప్రాధమికోపాధ్యాయులయ్యు కవనమున అష్టావధానులై బ్రహ్మానందమునకు సబ్రహ్మచారియగు కావ్యానందమును తామనుభవించి యితరులకద్దానిని పంచిపెట్టి సద్గ్రంథకర్తలై ధన్యులైనవారు శ్రీమూర్తి కవిగారు. వీరిమూర్తి విశేషము బాహ్యుడంబర శూన్యమై కవితాశైలూషికినై పథ్యమైయుండుట యొక విచిత్రము. 'కావ్యాలంకరణ జ్ఞమేవ కవితా కన్యా వృణోతేస్వియం' అను నార్యోక్తికీ వ్యక్తి లక్ష్యప్రాయుఁడు.

'తిక్కన - మహాభారత రచన' అను నీచిన్నికృతి ఆంధ్రవాఙ్మయమున నొకవిశిష్ట స్థానము సంతరించుకొన్నది. ఇట్టిపోకడతో నిట్టి కవిచరిత్రను తెనుగున చక్కని కావ్యముగ రచించిన వారరుదు అసలు చారిత్రకవిషయములు ఆంధ్రమున కావ్యరూపమునందినవి చాల తక్కువ. ప్రకృత కావ్యము కాక మూర్తి కవిగారి లేఖనినుండి 'శ్రీ కృష్ణదేవరాయ విజయము', 'నీలాపనింద', 'విశ్వనాథనాయకుఁడు', 'భారవికవి', యను కావ్యములు కూడ వెలువడి ముద్రణ భాగ్యమునొంద

ఆంధ్రలోకమందలి రసజ్ఞులగు వితరణశీలురనై పు ఆసతో నిరీ
క్షించుచున్నవి.

ఈ కృతిలో మనుమసిద్ధిరాజు భావప్రకటనము, తిక్క
నకవి వ్యతిరేకత, రాజుప్రతిజ్ఞ, తిక్కనకవి సోమయాజియై
భారతరచన కుపక్రమించుట, అను విషయములు కథాక్రమ
మున చక్కని వ్యవస్థాకృతితో చిత్రింపబడినవి.

ఆరంభించిన పద్యమును కుంటువడని గమనముతో
తుదిముట్ట రమణీయముగ రచించగల నేర్పు శ్రీమూర్తి కవి
గారిది.

శ్రీకరమై, సుహృజ్జన వః శీకరమై వరకుందశంఖ ప।
ద్మాకరమై, సమస్తానిగః మాగమశాస్త్ర విభూషితద్విజ।
న్మాకరమై, శుభాకరముః నై, భుజసత్త్వనిరాస్తవై రి భూ।
పాకరమైన సింహపురః మంచిత సర్వకళానివాసమా॥

ఇత్యాది పద్యరత్నములీ యాంధ్ర కావ్యభూషణమున
పొదుగబడి యున్నవి.

‘ఆపురమేలుమేలు భళి-రా.....’ ‘భాషావరశేష
భోగి’ వంటి పూర్వకవి ప్రయోగము లిందు యధాతథముగ
గ్రహింపబడి వానియందు కవిగారికిగల గౌరవోన్నత్యమును
చాటుచున్నవి. ‘వలదన్నన్ జనువాడగీమునకు’ అను పద్య
మున ‘వలదన్నన్’ ‘రావలదన్నన్’ ‘పోవలదన్నన్’ అను
ప్రయోగములందలి అక్షరరమ్యత కడుహృద్యము. ‘నే, కల
ముంబట్టి కవిత్వమున్ గిలుక’ అనుటలో నుడికారపు సొంపే

కొక, తిక్కన పాత్ర కొక చక్కని వ్యక్తిత్వనిరూపణము కూడఉన్నది. చివటకు భారతమును తానుగావ్రాయక గురు నాథునిచే వ్రాయించి తన ప్రతిజ్ఞను నిలుపుకొన్న అమోఘ వచస్కునిగ తిక్కనను చిత్రించిన కవిగారి శేముషీనైపుణి అత్యంత ప్రశంసనీయము.

“మమునిటు కొల్వలోన నవ ♦ మానము పొలొనరించు నీదుమీ।

నముగొటిగించి, వీటను బ్ర ♦ జల్ నగ డప్పలతోడ నిన్నునం।

భ్రమమునఁదిప్పి, పిమ్మట బు ♦ రంపు బయంటను అకుటింటమాం।

సముదినిపించి, నిప్పిడక ♦ శాలకు, మన్మమహీవిభుండనే?”

అనుమనుమసిద్ధి ప్రతిజ్ఞయందు తిక్కనను పరాభవించునను భావముతోపాటు, భ్వనిగా నాతనిచే యజ్ఞము చేయింతునను విషయముకూడ వ్యక్తీకరించి, ఆంధ్రవాఙ్మయ పోషణయందద్వితీయ స్థానమలంకరించిన మనుమసిద్ధివంటి మహానీయుని నోటివెంట వెలువడు అగ్రహవచనములుకూడ రిత్తవోని శుభఫలదములని కవిగారు నిరూపించి, చక్కని పాత్రపోషణ గావించినారు. పై పద్యమే కథయందలి చమ త్కారమునకెల్ల మూలాధారము. ఇందు యజ్ఞకుచేయు త్సురకర్మ, వాద్యములతోడి యూరేగింపు, మాంసభక్షణము, యజ్ఞశాలను తుదిని దగ్ధముచేయుట మున్నగు సనాతనాచారములు వర్ణితములై నేటిచదువరులకు విజ్ఞాన ప్రదములుగ నున్నవి.

“తిక్కామాత్యుడు దప్పునన్ మనుమసి - ద్దింగాంచె; హర్షాశ్రులన్,
గ్రక్కన్ గన్గవ; విచ్చెమోము రవిరా-కన్ బంకజంబుంబలెన్,
జక్కన్ సుస్మితవస్త్రముల్ పఱచెనో-ష్ఠంబుల్ మహిజానికిన్,
జెక్కుందొన్నిలు స్వేదపూరమును నిం-చెన్ తేని యార్వ్యానకై”॥

అనుపద్యమున ఆలంకారిక చాతుర్యము బహుకమనీ
యమై, కవిరాజు రాజరాజునకుజేయు రాజలాంఛనసమన్విత
మగు స్వాగతమును మన మనోనేత్రమునెదుట సాక్షాత్క
రింపజేయుచున్నది.

‘రాజా! సంశయమేల.....జామాతపుమున్నెయైతివి
గదా.....’ అనుచోట ‘నీకిదివఱలో నిర్వచనోత్తర రామా
యణకావ్యము సంకితమిచ్చి యుంటినికాన నిప్పటికే నా అల్లు
డవైతి’ వని యనుచు, మఱలనిప్పుడు భారతకృతినిగూడ తన
కేకృతినిమ్మని తన్ను వేధించుచున్న మనుమసిద్ధిని ‘జామాత
పుమున్నెయైతివి’ అనిశ్లేషగ ‘జామాతాదళ మోగహాః’
అను చమత్కారసూక్తిచే ఎత్తిపొడిచినట్లు స్ఫురింపజేసినారు
ఇందు తిక్కనగారి ‘హరిహరార్చాస్విన్నచిత్త’ కమలములోని
సుగుణ సౌగంధ్యము ఘుమఘుమలాడ విరజిమ్మబడినది. ‘కని
యెన్ పత్రిములందు నందుగల ప-క్కా పద్యముల్’ అనివీరు
వ్రాసినపంక్తి వీరిపద్యములకే వర్తించును. ‘పక్కా’, ‘ధీమా’
ఇత్యాది అన్యదేశ్యపదములనుగూడ వీరు సమయోచితముగ
బ్రయోగించినారు.

ప్రాజ్ఞుని నర్వలోకహృద-యజ్ఞుని, విజ్ఞు, సమస్తతంత్ర ము,
ర్మజ్ఞుని, ధీరు, వీరు, మతి-మంతుని, శాంతు, మహాకవీంద్రు, మం,
త్రజ్ఞుని, బండితున్, సుగుణి-దాంతుని మంత్రమణిన్ వృధాకుఃసధన్.
విజ్ఞతవీడి నేబరిభ-వించితి నేటికి నాడవజ్ఞతన్?॥

అనుపద్యమునందలి యతి, ప్రాసస్థానముల మంజులతర
పదవిన్యాసమునకు దలలూచి మెచ్చనివారెవరు?

‘మీసలమీది తేనియల్’, ‘తాపత్రయము’, ‘ఒక్కకోల...
పిట్టలరెంటి కొట్టుట’, ‘త్రోసిరాజనుట’ మున్నగునవి యీ
కావ్యమందలి చక్కని జాతీయ ప్రయోగములకుదాహరణలు.

‘సుకవితాయద్యస్తి రాజ్యేనకిమ్’ అను భర్తృహరి
వాక్యమునకీకావ్యమందలి యతివృత్తమేకాక, యిందలి కవి
త్వముగూడ లక్ష్యమైనది. సమాజమున కవియొక్క ప్రముఖ
స్థానము ఈకావ్యమున చక్కగ స్ఫుటీకరింపబడి నేటి వారికి
కనువిప్పు కలిగించునదిగనున్నది. ‘హరిహరనాథ దివ్యచరణాబ్జ
సుధారసపానమత్తబంధరమిది; యన్యజాతికుసుమం బుల
వ్రాలదు’ అని తిక్కన ముఖతః పలికించిన మూర్తికవిగారి
హరిహరనాథ భక్తి అనన్యమని,

సీ॥ “తతమణీఫణ విరా-జితుడైన ఫణిరాజు।

పాన్పుగాదొడవుగా - బరిధవిల్లు।

మునుగు భక్తులపాప - ములతొళనముసేయు।

స్వర్గంగచరణ మస్తములవెలయ।

బూతజక్కవలకుఁ - బుష్పవన్నయనముల్.

గనుఁగప్పు గనువిప్పు - గలుగఁజేయ।

విరహులఁగవగుచ్చు - స్మరుఁడు కుమారుడై।

విద్యేషియై కూర్మిఁ - బెంపదుగ్రంప।

గీ॥ భజనమొనరించు తావక - భక్తులందు!

నొకరు “హరి” యన “హరు” డంచు - నొకరనంగ!

హరిహరాత్మకతం బొల్చి - యలగునిన్న!

యహరహము భక్తిగొల్తు దే - వాదిదేవ!॥

అనుపద్యము చాటుచున్నది ఇందలిశైలియు, భావనా
విశేషమును, భక్తి భావమును, నాచనసోముచి

“పన్నగంబులరాజు - పగవాడు గూడినీ!

శయనంబు బయనంబు - సంశ్రింప”

అను పద్యమును స్ఫురింపజేయును.

ప్రసన్నత, శ్లేష, సౌకుమార్యము మున్నగు కావ్య
గుణములు ఈ కృతియందు బంధురముగ గానవచ్చును. ఇట్టి
సత్కావ్యమునకు ‘సమీక్ష’ వ్రాయు భాగ్యము కలిగినందు
లకు మమ్ముమేనుభినందించుకొనుచు, ఈ కావ్యము సర్వతో
ముఖ భ్యాతిగాంచునట్లు శ్రీహరిహరనాథుడనుగహించు
గాతమని యాకాంక్షించుచున్నాము. శ్రీ మూర్తికవిగారి
యితర అముద్రిత రచనలుగూడ అచిరకాలముననే ముద్రణ
నొంది యాంధ్రభాషామోషకు అమూల్యభూషణై వెలు
గొందునని యాశింతుము.

ఇట్లు,

విద్యజ్ఞన విధేయులు,

ప్రక్కి విశ్వనాథశర్మ, B. Sc., B. Ed.,

ప్రధానోపాధ్యాయుడు.

వరిషత్ హైస్కూలు,

కైకరం, ప॥గో॥జిల్లా.

1—6—1964.

“సాహితీ మధురచచన”, “భాషాప్రచీన”

జటావల్లభుల జగన్నాథము,

ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయుడు.

అభిప్రాయము

అష్టావధాని శ్రీ మూర్తికవిగారు రచించిన తిక్కన—
మహాభారత రచన యను కావ్యమును జదివి యానందించి
తిని. కవిగారిందు తిక్కన మహాభారతము నందలి పదునేను
పర్వములను హరిహరనాథ దేవుని కంకితముగా రచించిన పరిస్థి
తులను రసవంశముగా వర్ణించియున్నారు. కోపమున మనుమ
సిద్ధి కావించిన ప్రతిజ్ఞ యజ్ఞాచరణరూపమున నిర్విఘ్నముగా
నిరుపద్రవముగా నెఱవేరుట యెంతయు రమ్యముగా నున్నది.
ఇందలి 116 పద్యములను 116 రత్నములు. రచన నిర్దుష్టమై
మృదు మధుర పద శోభిత మగుట చే ప్రసన్నమై,
భావగంభీరమై యాకృతిని జిన్నదయ్య నానందసంధా
నమున మిన్నమై చెన్నారుచున్నది. ధారాశుద్ధి యవ్యాహ
తమై యలరారుచున్నది. శ్రీఘతిత్వంబును— తతమణీఫణ—
మున్నగు పద్యములుదాత్తములై పూర్వకవుల రచనలను
దలపించుచున్నవి. కవిగారింకను రసవత్తర కృతులు గావించి
యాంధ్రవాఙ్మయము నలంకరింతురుగాక.

18/4 బరికత్పర,

హైదరాబాదు 27

15—5—1964

ఇట్లు విధేయుడు.

డా॥ దివాకర్ల వేంకటావధాని,

ఎం. ఏ. (అనర్పు) పి. హెచ్ డి.

ఓం

శ్రీ ర న్త!

కృతజ్ఞతాభినందనలు

లోకమున వాక్కురు లెందరైన నుండవచ్చునుగాని “చెట్టు జెట్టునం గలుగఁగ నేర్చునే గొడుగుకామ ?” లన్నట్లు కార్యశూరు లెందరో యుండరన్నది నగ్నసత్యము. సత్కార్యాచరణమున కర్హతయు, సంస్కృతియు జీవనాదులవంటివి. “స్వభావ ఏవైష పరోపకారిణామ్” అన్నట్లనభ్యర్థిత దాతృ ధీగుణసంపత్ప్రభాసమే వారి యశః కాయముల కాభానముగాని ప్రకాశము. అట్టి కీర్తికాములలో మహోదారులగు బ్ర.శ్రీ ప్రక్కి విశ్వనాథశర్మ, B. Sc., B. Ed., (ప్రధానోపాధ్యాయులు, విద్యాభివర్ధనీ హైస్కూలు, కైకరం) గారొకరు. వారు పెనుమంట్ర హైస్కూలు హెడ్మాస్టరుగా నున్న తరుణంబున (ది 18—4—1959నం॥) సహోపాధ్యాయ సహాయముతో నచ్చట ప్రథమమునను, తదుపరి నా షష్టిపూర్వ్యత్సవమునకు (ది 11—1—1964 నం॥) ఈ సత్తారామేశ్వరము విచ్చేసి మోదాంతరంగులై అపిమ్మట ది 15—2—1964 నం॥న కైకరమున సహోపాధ్యాయ బృందముతో జరిపిన “తిక్కన జయంతి” సందర్భమున ద్వితీయ పర్యాయమును నన్ను ఘనముగా నన్మానించి నాకవితాలతికా ద్వితీయ కుసుమమునకునిట్లు లోకమువెలుగు జూపింప దోహదకారులైరి. అయ్యదనున నుదారులగు నాయూరి గౌరీమీణులును నా యెడల వితరణమును బ్రదర్శించి తమ భాషాభిమానమును వెల్లడించిరి.

శ్రీజవ్వాది లక్ష్మయ్యనాయుడు జమీన్దారువారు చిరకాలముగఁ బ్రతి వత్సరమును నాకు ధనసహాయము చేయుచు దమ కవిగులాలంకార, వాఙ్మయోద్ధారకతలఁ బ్రతిబింబింపఁజేయుటంజేసి యీ లతకూనకు మహారాజపోషకులనుగా వారినిందు బ్రకటించుట సమంజసమని భావించితిని.

ఈ కావ్యకునుమము వికసింప నితరులు గూడ సహకరించి తమ భాషాప్రియత్వమును జాటిరి. పైనిఁ బేర్కొన్న దాతలందఱకు నా హృదయపూర్వక కృతజ్ఞత లర్పించుచున్నాను.

అడిగినంతనే నా యందలి ప్రేమతో నా కావ్యకన్యక ధమ్మిల్లమునఁ దమ "అముఖ" మను శిరోభూషణమువే నలంకరించిన పూజ్యశ్రీ శతావధాని మంచం బుచ్చిలింగప్పశాస్త్రిగారికిని, నిరవద్య హృదయమగుతమ స మీ క్ష నొసఁగి కావ్యమునకు శోభకూర్చిన మిత్రశ్రీ ప్రొక్కి విశ్వనాథశర్మ, చి॥ జటావల్లభుల జగన్నాథశాస్త్రిగార్లకును నా కృతజ్ఞతలు తెలుపుకొను చున్నాను.

ఈ కావ్యము పై దమయమూల్యమగు నభిప్రాయమిచ్చిన బ్ర. శ్రీ దివాకర్ల వేంకటావధానిగారికిని కృతజ్ఞతాభివందనములు.

చెప్పినంతనే శ్రమయనక ఈ గ్రంథముఖచిత్రము జీవకళ యుట్టిపడఁ గళామయ మొనరించి యిచ్చిన, విశ్వకవి రవీంద్రుని విశ్వ విద్యాలయ (విశ్వభారతి) విద్యార్థియుఁ, గళాతపస్వియు నగు చి॥ డి. శ్రీ నాథరత్నశిల్పి పుడయాగునకును, ముద్రణమున నీ లేఁజిగురు మొగ్గ కొక యాకృతిగూర్చుటలో మిక్కిలి శ్రద్ధాసక్తుల జూపుటయేగాక దీనికి రాజపోషకులై తమయౌదార్యమును బ్రకటించిన యు. యన్. ప్రింటింగు వర్కుస్ యజమానులగు శ్రీ మల్లిడి రామిరెడ్డి, యీ కోటిరెడ్డి సోదరులకును నిందుమూలమున మదీయాభినందనల నందించుచున్నాను.

నత్తారామేశ్వరం, }
15—8—1964

ఇట్లు,
గ్రంథకర్త.

గ్రంథకర్త :

అష్టావధాని :

శ్రీ వెలిది సత్యనారాయణమూర్తికవి.

(జననం : 1903 డిశంబరు)

xiii B

శ్రీకృష్ణాంబున
జుట్టితిం గృతికి నిన్ జిత్తుంబున
న్నిల్పి నీ
వాకారంబును దిద్ది తీర్తు వను పెల్లాసక్తిమై నమ్మి;
నా
యాకాంక్ష న్నెరవేర్పు, లేనియెడఁ గృష్ణా! అయ్యపఖ్యాతి నీ
కేకాదా! మఱి కర్తనే యగుదు; నేదే తప్పపూచీ పయిన్॥

I

ఓం

హయగ్రీవా యనమః

కృత్యాది

శ్రీకారంబును జుట్టితిం గృతికి నిన్ జిత్తుంబున న్నిల్పి, నీ
వాకారంబును దిద్ది తీర్తు వను పెల్లాసక్తిమై నమ్మి; నా
యాకాంక్ష న్నెరవేర్పు, లేనియెడఁ గృష్ణా! అయ్యపఖ్యాతి నీ
కేకాదా! మఱి కర్తనే యగుదు; నేదే తప్పపూచీ పయిన్॥

గీ॥ మఘవు మౌళిని మందార మాలఁదేనఁ
ద్రావు నెనకయ్య పాదరాజీవ యుగళి
రజము, మత్కావ్య రచనాంతరాయవార్ధిఁ
ద్రావుఁగావుత నాయందు దయఁ దలిర్ప॥

గీ॥ అక్షర వచోమయం బగు నఖిల వాఙ్మ
యప్రపంచము దనరూపమై రహించు
నలుమొగంబుల వేలుపు చెలువఁ గొలుతు
నారసన సిచ్చలు వసించి నాట్యమాడ॥

గీ॥ తలఁతుఁ గవిదోగ్ధలకుఁ గవితాపయస్సుఁ
బితికినకొలందిఁ జేపుచుఁ బితుకన ట్లె
సంగు వాగ్ధేను వె సరస్వతి నిరంత
రమును, నాజిహ్వాఁ దొరలింప నమృత కవిత॥

II

- గీ॥ పుట్టబుట్టవు వ్యాసుండు మున్నగాఁగ
సంస్కృత కవీంద్రులకు నమశ్శతము లొసఁగి
యాదికవి విక్రయజ్ఞాదు తా సనాత
నాంధ్ర కవులను వాక్కుద్ధి కభినుతింతు॥
- చ॥ గురుతర రామకృష్ణకవికుంజర కుంభవిదాగణక్రియో
త్కరులను, గాకవిప్రకరకంఠవిలుంతన చండిమక్రియా
పరులను, శేముషీగురుల భవ్యుల మద్గురుదేవులం దమిం
దిరుపతి వేంకటేశకవి ధీరులఁ గొల్తు వచో విశుద్ధికై॥
- ఉ॥ గంటలు గట్టి చాటఁగలకై తల నల్లఁగనేరఁ గాని, నే
బంటు దనాన నా తెనుఁగు వాణి గళమ్ము నలంకరింపఁగా
మంటి; మనోజ్ఞపద్యకుసుమ గ్రాధితామలకావ్యమాలఁ; గ
న్నంటక, లెస్సమైఁ జదువకైన విమర్శలు సెల్లవెచ్చటన్॥
- ఉ॥ తప్పలనెంచుటే కుజన తండము కార్యము, జీవితంబు ద
ప్పొప్పుల మేళనంబ; యిలనొక్కఁడు డొప్పల మాని యెవ్వఁడే
దప్పలనే గ్రహించుట యధర్మము; గావున నాదుకై తలొన్
దప్పల వీడి యొప్పులఁ గొనందగు నాతనికేనుమొక్కెదన్॥
- గీ॥ ఆంధ్రగీర్వాణములను “నేలంబె” వదల
దైన నీగతిఁ గావ్యనిర్మాణమునకుఁ
బూనితిఁ దెగించి; దేవ! నీపూర్ణకరుణ
లేక సంపూర్ణమొనరింప నాకుఁదర మె?॥

కం॥ కవితారీతులు పెక్కులు

గవి సంస్కృతిఁ బట్టి వెలయుఁ గావ్యంబులు న
య్యవియుం బలు తెఱఁగులు, చిని
కవితలు నొకచోట మదికిఁ గొతుక మిచ్చున్॥

గీ॥ సృష్టికర్తకును జగాన నెల్లగతులఁ

దరముగా దెల్లయెడల నందఱను దనుపఁ

జిన్నికై తయు నెచటనో వన్నెఁగాంచుఁ

“గవిత యొక్కరి సొ” మృనఁ గాదు నూపె॥

కం॥ ఒక్కరుమెత్తు రటంచే

నిక్కావ్యము వ్రాయఁబోవ; నెటులైనను నీ

వొక్కఁడవు మెచ్చుకొన్నం

దక్కొరులఁ దలంపనేల? తామరసాక్షా!॥

శా॥ నీకుంబ్రీతి ఘటింపఁగల్గితిన యేనిం జాలు నాకంతె; నీ

వైకుంఠ మ్మరచేతిలోనిదెగదా! పద్మాక్ష! నాచే నెఱుల్

నీకామోదమొ అట్లె యీ రచనముం జిత్రింపఁ జేయించుకో

నీకున్ భక్తి నమించి నీకరుణలోనే దీని సాయించెదన్॥

ఉ॥ నీ దరహాసభాసుర వినిర్మల సత్కరుణార్ద్ర దృగ్ధి మాం

శూదయరోచుల న్నెమకుచున్న చకోరమ నేను; నీకృపం

బోది యొనర్చి పై నొలుకఁ బోయుము దీని, దరింతు నిట్టె; నీ

కేదయగల్గెనేని ఇదియెంత? భవాంబుధినే తరించెదన్.

IV

గీ॥ శంక లొనరింప వచ్చు నిశ్శంకముగ స
దుత్తరము లీయఁ గల పండితోత్తములకు
ఇతరులకు సెంకసేయు స్వర్ణతయె లేదు
శంకయే సేయఁ బోరు రసజ్ఞు లెపుడు॥

చ॥ “అలనటఁ గొంతపేలవమునందె, రసంబది జాటిపోయెఁ, గొ
న్నిట జిగి సన్నగిల్లె” నననీ అల తజ్ఞ విమర్శలేని పో
త్కట కృతులుం గవీశ్వరులె తక్కువదేవ! రసజ్ఞపాళిఁ ద
న్పుటె కవి కోర్కె కావ్యరసమున్ గ్రహించుటె తజ్ఞనీతియా॥

సీ॥ ప్రభవ మందినది సారస సంభ వాన నా
బ్రాతపూతం బగ్గి జన్మకులము
వర్ధిల్లినది భవ్యవరపరాశరముని
స్థాపితంబగు పరాశరపురంబు
చేయుచున్నది ఛాత్ర జీవితాశయ నిర్వ
హణ సమర్థం బుపాధ్యాయ వృత్తి
సేవించునది భవచ్ఛ్రీ దివ్య తతిపాద
పంకేరుహ ద్వయీ భద్ర ముద్ర

గీ॥ గురులు చెళపిల్ల వేంకటేశ్వరులు నాకు
అంబ కామాంబ తండ్రి రామాహ్వాయుండు
రత్నపర్వత సత్యనారాయణాభి
రక్షితుండను సత్యనారాయణుండ॥

చ॥ అలవెలనాటి శాఖను ద్విజాన్వయ వారినిధి జనించితిన్
 వెలిది గృహోపనామకుడ బ్రీతమనస్కుడ సత్యదేవ స
 ల్లలిత కృపాకటాక్షవరలబ్ధ భవుండను వానిపేరునన్
 వెలసిన వాడదావక పవిత్రపదాబ్జ పరాగపాంశువన్

సీ॥ ధీమంతులైన శ్రీకామేశ్వరీ రామ
 మూర్తి దంపతులకుఁ బుత్రులమయి
 వరుసగాఁబుట్టు నేవురియందు నేన పె
 ద్ద సుతుడ నిత్యసత్యవతుండ
 నాంధ్ర బాణాఖ్య విఖ్యాతుడౌ శేషశా
 స్త్రియు విశ్వనాథశాస్త్రియును. మఱియు
 రాణఁ గామేశ్వరరావు సంగీత వి
 ద్యావేత్త సుబ్బరావను నతండు

గీ॥ గూర్మి సైదోడులై భక్తిఁగొలుచుచుండ
 అష్టఘంటకవీంద్ర విఖ్యాతిఁగాంచి
 “మూర్తికవి” యనుపేరునఁ బొల్పువాడ
 సహజకవితాచరణుడ సూరిసన్నతుండ॥

శ్రీ రస్తు!

తిక్కన - మహాభారతరచన

శ్రీకరమై సుహృజ్జన వ

శీకరమై వరకుంద శంఖ వ

ద్మాకరమై సమస్త నిగ

మాగమ శాస్త్రవిభూషిత ద్విజ

న్మాకరమై శుభాకరము

నై భుజసత్వనిరాస్తవైరి భూ

పాకరమైన సింహపుర

మంచిత సర్వకళానివాసమా॥

1

ఉ॥ ఆపురమేలు మేలు భలి

రా! యనఁగాఁ నొలి మన్మసిద్ధి గా

ద్భాషతి. శారదాసతి క

పూర్వ సువర్ణచిరత్నరత్న పీ

తోపరిఁ బైఁడి తామరల

నుజ్జ్వలపూజలు సల్పినట్టి భా

షాపర శేషభోగి కన

కాసనమందు సుఖోపవిష్టుడై ॥

2

కం॥ హితులును జుట్టము లగు భూ

పతులును సత్కవులు సైన్యపతులుఁ దదాస్తుల్

చతురమతులైన పౌరులు

చతురత భాషించుచున్న సమయములోనన్

3

ఉ॥ రాజ నరేంద్రుడా భరత

రాజ పవిత్ర చరిత్ర మాంధ్ర భా

షా జలరాశిఁ గొస్తుభము

సల్పఁగ నన్నయ వేడ నామహా

తైజసి ఆంధ్రభారత క

ధా కథనాప్తిఁ దృతీయ పర్వమున్

బూజిత భంగి వ్రాయుచునె

పూర్తి యొనర్పఁగ లేకపోయెఁగా!

4

ఉ॥ నాటికి నేటికా విరచ

నంబుఁ బ్రపూర్తి యొనర్పఁబోరు-లే

రోటు మహా కవీంద్రు! లిసి

రో! యొకరైనఁ దెనురగు గడ్డ; న

న్నేటికొ ప్రోత్సహించెడుఁ జు

డీ! అల పన్నగశాయి యశా జగ

న్నాటక సూత్రధారి; తగ

'దా? తలదాల్చఁగ నన్నుఁ బోటికిన్.

5

కం॥ నన్నయ్య తొక్కి నడిచిన
తెన్నుల జాడలను బట్టి తేకున వెలయన్
సన్నతి సంస్కృత భారత
మున్నతి నాంధ్రీకరింప రొక రిప్పటికిన్.

6

కం॥ రీతిని శయ్యను శైలిని,
జాతురి వైదుషిని భావసంపద సుకవీ
డాభ్రతలు రచియింపగ లే
రా! తెనుగు భారతంబు రసమయఫణితిన్

7

మ॥ మఱి నే దుద్భృతమానా! భారత మహా
మ్నాయంబు. భాషాంతరీ
కరణంబుం గొనఁ బ్రోత్సహింప మది సం
కల్పింతు మే మియ్యెడన్
సరిగా నన్నయ కై వడిన్ విరచనన్
నాయించుచో వానికిన్
వరకట్నంబుల నగ్రహారముల స
న్మానింతు మీ కొల్వునన్.

8

మ॥ అలనాడే కద! నన్నపార్య కృత ప
ద్యం బొందు తాటాకులన్
విలిఖింపించి య వెల్లపట్టణము లం
ద్రీప్పించినా; మందునం

గలదానిన్ సరిపోల నే సుకవియున్

వ్రాయండు; దూరంపుఁగొం

డలు నున్నా. నిక నిందుఁ గల్గిన కవీం

ద్రశేణి యత్నింపనా॥

9

ఉ॥ “నిండు మనంబు నవ్య నవ

నీతసమానము, పల్కుదారుణా

ఖండల శస్త్రతుల్యము జ

గన్నత! విప్రులయందు; నిక్క; మీ

రెండును రాజులందు విప

రీతిము; గావున విప్రుఁడోపు; నో

పం డతి శాంతుఁడయ్య నర

పాలుఁడు శాపము గ్రమ్మరింపఁగన్”॥ 10

మ॥ ఇది నన్నయ్యది. యిట్లే వ్రాయఁగలవాఁ

డే పంచమామ్నాయ సం

విదితార్థంబుల దర్పణాంతరమునన్

బింబించురీతిన్ రచిం

పఁదగున్ వానినె యెంతో బ్రహ్మరథముం

బట్టింతు మే మిందు, స

త్పద సమ్మాన సమాదరాదు లనువొం

దం గూర్తు మవ్యానికిన్

11

కం॥ మాకుఁ గవులార! సెల్లెడు
 వీకన్ మర్యాదలెల్ల విలసిల్లుఁ జూడీ!
 మాకోరిక పండించెను
 మీ కలమునఁ బూచికాచు మీమాంసలలో॥ 12

మ॥ అనుచున్ సూరికవీంద్ర సంతతికి నె
 య్యం బొప్పఁగాఁ బంచి యి
 చ్చిన తాటాకులలోని పద్మయమునున్
 జిత్తంబులందే పరిం
 చినదాసి న్మగుడం బరించి క్షితిభృ
 చ్చిత్తంబులో వారు నే
 ర్చినభంగిన్ విరచించి పద్యము సమ
 ర్పింపన్ విభుం డందుచున్॥ 13

మ॥ కనియెం బత్రము, లందు నందుఁ గల ప
 క్కాపద్యముల్ గన్గొనెన్,
 గనియెం గొండొక పత్ర, మందుఁ గనియెన్
 న్నన్నయ్య సవ్యంబె, దా
 ననుఁ గాంచెం దొగరంగు వేయఁబడియుం
 టం, బెల్లుహర్షంబు వొం
 దిన డెందంబున దానిక్రిందఁ గనియెం
 దిక్కన్న చేవ్రాలినిన్॥ 14

మ॥ కనుఁగొన్నంత నె కౌతుకంబు దలము
 న్కల్లాఁగఁ దిక్కన్నమం
 త్రిని వీక్షింపుచు మందహాసము ముఖ
 శ్రీలోచి రెట్టింప ని
 ట్లనియెన్, దిక్కనమామ! కొమ్మన కుమా
 రా! తక్కువారెల్ల వా
 సిన పద్యంబులు సాటిరావుగద! వా
 'సి న్నిదు పద్యంబుతో॥

15

ఉ॥ ఒక్కరు వృత్తముం, బదము
 లొక్కరు నొక్కరు పాస మార్చితా
 రకొక్కఁ దీర్ప దాని హృద
 యంగమముం బొనరించి రెంతయుం
 దక్కినవారు గాని అల
 నన్నయ పద్దయమే లిఖించి యో
 తిక్కకవీంద్ర! నీకరణిఁ
 దీరిచి దానికి వన్నె వెట్టిరే?॥

16

శా॥ మామా! గూడలు గట్టె “భారత మహా
 మ్నాయంబు సాంధ్రీకృతం
 బై మాజన్మఁ దరింపఁజేయు” నను పె
 ల్లాసక్తి చిత్తంబునం

దీ మాకోరిక కొక్క రూపమిడ మీ
 రే అర్హు, లెవ్వారి కీ
 ధీమా యున్ననుఁ జాల రిందులకుఁ, బా
 ర్థింతు నిమిమున్ దీనికై ॥

17

కం॥ “ఏ నిన్ను “మామ” యనియెడు
 దీనికిఁ దగ నిమ్ము భారతీ కన్యక” నా
 నానాఁడీ విడవె? కవీం
 దా! నిర్వచనం బపూర్వరామాయణమున్ ॥

18

కం॥ నన్నకవి లలిత కవితకు
 వన్నియ యిడు మధురకవిత వ్రాయంగల నీ
 యున్నతియ యాంధ్రజాతికి
 సన్నతిపాత్ర మగుఁగాత సత్కవిచందా!॥

19

మ॥ అని యర్థించిన మన్మసిద్ధివిభు మ
 ర్యాదన్ విలోకించి తి
 క్కన మంత్రీశ్వరుఁ డిట్లనున్ “నృపవరే
 ణ్యా! మీ నుడిం దోయరా”
 దనియే యెంచెద, గౌరవంబులకు లో
 ట్లా? చేట? దీటా? మఱా
 క్కని కీకై వడి బుద్ధిపుట్టుటలు జ
 క్కం గాని” యం చాగినన్

20

శా॥ “ఏమీ? మానము! తెల్పుఁడీ! హృదయముం
 దే కోరికల్ మూఁగెనో
 “ఏమై తీరుతు” మంచుఁ దెల్పితిమి గా
 దే! సందియం బేల? ఓ
 మామా! తెల్పుఁడు; తీర్తు మేముపుడ; స
 మ్య గృహరతాంధ్రీకృతిన్
 నీమంబుం గొని వ్రాయఁగా దొరకొనుం
 డీ!” యంచు భూపుం డనన్॥

21

శా॥ “రాజా! సంశయ మేల? నా హరిహరా
 రాప్సవిన్న చిత్తంబునం
 భ్రాజ త్పూజ్య మహాంధ్రభారత కృతి
 వ్యాసక్తికిన్ దాపు లే
 దే! జామాతవు మున్నెఱైతివి గదా!
 యీకోర్కె యీకేల? నా
 యీజన్మాంతర బంధ మా హరిహరుం
 డే తెలిపఁగా నమ్మితిన్”॥

22

ఉ॥ నావుడుఁ దిక్కనార్యు వచ
 నమ్ముల నాసలు సన్నగిల్ల “మా
 మా! విరసోక్తి నీ రసన
 మచ్చున కేని రవంత గాదు; నేఁ

శ్రీ విధి దైవ నిర్ణయమే!

యెట్లగుఁ? గాదయ! నీకలంబులోఁ

బావన భారతాంధ్రకృతి

ప్రమ్మి ప్రవర్థన మందఁగా వలెన్. 23

ఉ॥ స్వాదుగ నాంధ్రజాతి మన

పావన భారత భారతీ రసా

స్వాదన, సౌఖ్యమందఁ గల

భాగ్యము నోచికొనంగ నెమ్మి నీ

వాదు కొనంగదయ్య! కల

మంది రచింపఁగదయ్య! భారతం!

బాదివి నీ ధరిత్రి వెలయన్

మన కీర్తులు శాశ్వతస్థితిన్”॥

24

కం॥ అని జనవిభుఁడు జగద్ధిత

మును మధురిమ ప్రియము బధ్యమును గలుఁగవచిం

చిన పల్కులు విని తిక్కన

యను హరిహరలగ్నచిత్తుఁ డై యీ కరణిన్॥

చ॥ హరిహరనాథ దివ్యచర

ణాబ్జ సుధా మధుపాన మత్త బం

భర మిది; యన్యజాతి కుసు

మంబుల వ్రాలడు సుంత; ప్రీతి ము

ప్పిరి యగు మోదసౌఖ్య పద
వీ నదవీయసి యైన స్వర్గమే
కరము సుఖంకరం బిహ సు

ఖంబులు మీసలమీఁది తేనియల్ || 26

మ|| “వల” దన్నం జనువాఁడ గీమునకుఁ; జూ
పన్ మోము మీకింక; “గా
వల” దన్న న్మఱి రాను కొల్వనకు నె
ప్పాటన్; దయ న్నీవు “పో
వల” దన్నన్ హరనాథసేవ నెడఁదన్
భావించుచు న్నిల్లు; నే
గలముం బట్టి కవిత్వమున్ గిలుక; ని
క్కం బింత, జంకేటికిన్?

27

కం|| అన విని జనపతి కోధము
మనమునఁ బెనఁగొనఁగఁ దిక్కమంత్రీశ్వరునిం
గని గర్జించెను గొలువున
జనముల నాసికల వేళ్ళు జరుగఁగ నిట్టుల్

28

ఉ|| “రాజుల కొల్వులే సుకవి
గాజుల భూతల నాకసీమ, లా
రాజులద్రోచి యిక్కవి త
రాజులు గవ్వయుఁ జేయువారె? మా

పూజలు మన్ననల్ గొని య

పూర్వముగా, మ దభీప్సితం బిటుల్

“కోజక త్రోసిరా” జనెదా

కో! మ దవగ్రహమున్ స్మరింపవో? 29

చ॥ మము నిటు కొల్వులోన నవ

మానము పా లొనరించు నీదు మీ

సము గొఱిగించి, వీటను బ్ర

జల్ నగ డప్పలతోడ నిన్ను సం

భ్రమమునఁ ద్రిప్పి, పిమ్మటఁ బు

రంపు బయంటను ఆకుటింట మాం

సముఁ దినిపించి, ని ప్పిడక

శాలకు, మన్న మహీవిభుండ నే?॥ 30

మ॥ అని యాజ్ఞేడు ప్రతిజ్ఞఁ జేసె, న నెఁ ది

క్కామాత్యుఁడు న్నవ్వుచున్

“నను నీ వేమి యొనర్చినన్ సరియె నై

నన్ భూపతీ! త్వత్ప్రతి

జ్ఞను సంపూర్ణ మొనర్పఁగల్గిన నిమే

షంబే ముహూర్తంబు; మ

న్ననమై మద్రుచిరాంధ్రభారత మహా

మ్నాయంబు వాక్రువ్యఁగా॥ 31

చ॥ హరిహరనాథ దేవుడు త్వ
 దాస్యమునం బలికించె నిట్లు భూ
 ఐర! కృప, మామకీన భవ
 బంధ విమోచనమున్ సుగమ్య మా
 తెరఁగున; నాకు నిచ్చలుఁ ద
 దీయ పదాబ్జములే శరణ్యముల్
 ఖరకరుఁ జూడ నోచని, కు
 లాయము దూరెడు గూబఁగాను సూ!" 32

చ॥ అనుచు నె లేచిపోయెను మ
 హాకవి కొల్వును వీడి; భూమిభృ
 త్తును గొలువున్ ముగించె రుష
 తో; నది యాదిగఁ దిక్కనార్యుడే
 పనికినిఁ బోఁడు కొల్వునకుఁ;
 బార్ధివుఁడుం గబురంపఁ డిట్టులే
 చనియెను గొన్నినాళ్లు; షీతి
 జానికిఁ బుట్టె వ్యధా విచారముల్ 33

ఉ॥ "తిక్కనమామ కేల తల
 తిక్క జనించిన దల్లనాఁడు? పె
 న్మక్కువ నాదరించితిని,
 మంత్రినిఁ జేసితి, గౌరవించితిన్

అక్కట! లేవు నక్కవిన

యంబులు, కొంగజపాల్, “మహీసుధా
భు” క్కనియేని నాడు తలఁ

పోయక యేల వృధా శరించితిన్?” 34

ఉ॥ స్వాఙ్గాని, సర్వలోక హృద

యఙ్గాని, విఙ్గా, సమస్త తంత్ర మ
ర్మఙ్గాని, ధీరు, వీరు, మతి

మంతుని, శాంతు, మహాకవీంద్రు, మం
త్రఙ్గాని, బండితున్, సుగుణి,

దాంతుని, మంత్ర మణిన్ వృధాత్రుధన్
విఙ్గాత పీడి నే బరిభ

వించితి నేటికి నాఁ డవఙ్గాతన్? 35

ఉ॥ రాజుల కంకుశంబు కవి

రాజుల తీవ్రతరోక్తి; యాకపీ
ద్రాజుల గంటపుం గొసల

రాజుల కీర్తులు మొల్చి దిగ్విది
గ్రాజ మదేభ కుంభములఁ

బ్రాకి చివిర్చి సుమించి కాచు; ద
ద్రాజిత భోగ భాగ్యములు

భస్మ మగుం గవి వహ్నిదృష్టిలో 36

శా॥ ఏ న ట్లన్నను రక్తదృష్టి నయినన్
 వీక్షింపఁ బోఁ డింత; పా
 మాణవాతములుం గరంగు, గద! ఆ
 శాంతంబులో; నవ్వుచున్ .
 “భూనాథో త్తమ! నీవు గొన్న ప్రతినం
 బూర్ణంబు గావించుకొ;
 మ్మా నాడే యగు నాంధ్ర భారత కృతి
 వ్యాఖ్యాన లగ్నం” బనున్ .

37

ఉ॥ ఆ కవిరాజశేఖరు, న
 మద్ధ, మహాశమి నవ్య భారతాం
 ధీకృతియే మహాంధ్ర జగ
 తీస్థలికిం దలమానికం బగుం
 గాక; యుపేక్ష సేయు తటి
 గా దిది; ఆ కవితా లసత్సరా
 నోకహు, తిక్కనత్కవి య
 నుగ్రహ పాత్రుడ నాదు నిష్పడే॥”

38

ఉ॥ ఈరహి నెంచి కొల్కున న
 రేందుడు “కోవిదులార! నా మనం
 బూరడ దింతయున్; మిగిలి
 యున్నవి వేలుగ రాజకార్యముల్

దీరక; రా దనుగ్రహము

తిక్కన కింత; సమగ్ర మాంధ్రపున్

భారత మాంధ్ర జాతి విను

భాగ్యము పట్టునో! పట్టదో! యికన్ || 39

చ॥ నవరుచి రార్ద్ర మానవ మ

నః ప్రకృతిజ్ఞుడు; నన్నపార్యు స

త్కవితకు వన్నె వెట్టు కవి

తాహృదయజ్ఞుడు తిక్కనార్యుఁడే;

వివిధ మనః ప్రవృత్తి ప్రస

వించు మహాకవి గంటపుం గౌనన్

భువి దివి నిండి ప్రాకృత యశ

ముల్ ప్రభవించుటయున్ విచిత్రమే? 40

ఉ॥ ఈరిక లెత్తు నాప్రతిస

యేగతిఁ జెల్లు? మహాంధ్ర భారత

మౌరహి వ్రాయుఁ దిక్కన మ

నీషి? మనీష నటుల్ తలంచి యీ

నారనిధిం దరిం గడపు

నావికు లీరలు, నేడు నన్ సము

త్తారకుఁ జేయరే! యుభయ

తారక సాధకులై సుధీనిధుల్”

చ॥ అను నృపు సూక్తులన్ విని మ
హామతిపారగుతా సదస్యుతె
ల్లను జత గూర్చి హృద్ధిషణ
లన్, ఘన తర్క వితర్క పూర్వ ఖం
డన వరమండనంబులఁ బొ
నర్చి యుపాయము నేర్పఱిగ్ద తి
క్కనయు సహాపపత్తికము
గా నిటు పల్కె సయుక్తికంబుగా॥ 42

చ॥ “మనుమ మహీశ! మీ హృదయ
మర్మము నీగతి నేటికైన వా
కొనుటకు లోని కౌతుక మ
కుంతగతిం బ్రకటించె నివ్వు డీ
జనములు; ముందు మీ ప్రతిన
సాగ మహాకవిచేత జన్మముం
బొనరుపఁ జేయుచో సకల
ము న్నరవేరు నబాధకంబుగా॥ 43

గీ॥ యాగ మొనరింపఁ గడఁగిన యతని కాగ
మంబు తొలుదొల్త ట్టెర కర్మము విధించె
విధి విహిత భంగి నద్ది గావింప వలయు
దానఁ బరిశుద్ధి యాగకర్తకు లభించు॥ 44

శా॥ ప్రారంభంబున యజ్ఞకర్తను బురిన్
 బాజా బజంత్రీలతో
 నూరేగింపుచు వీధి వీధులను బా
 హ్యోద్యాన వాటీ శుభ;
 శ్రీ రమ్యంబగు పర్ణశాలను బ్రవే
 శింపించి యవ్వానిచేఁ
 బారంబందఁగ “యాగదీక్ష”ను ధరిం
 పంజేతు రర్చిగర్వరుల్

45

మ॥ అరయన్ యజ్ఞము పాంచరాత్రికము దై
 త్యారాతిసత్తాక; ము
 ర్వర మంత్రంబుల సోమ యాగ పశువున్
 మృందించి తన్నాంసమం
 దరపా త్రేలిచి దక్షిణానలము నం
 దా యాయజూకుండునున్
 బరిశిష్టంబు భుజింపఁగా వలయుఁ ద
 ద్భార్యాయుతుండై యటన్ ॥

46

ఉ॥ ఆగతి యాగముం బరి స
 మాప్తి యెసంగిన మీఁద వెంట న
 య్యాగ నికేతనంబు నన
 లార్పుల కాహుతి సేయఁగావలెన్

ఈగతినిం దదిష్టియుఁ ద్వ
 దిష్టము రెండునుఁ జెల్లుఁ గావునన్
 వేగమ యొక్కకోల నవ
 నీవర! పిట్టల రెంటిఁ గొట్టుమీ॥

47

శా॥ “మామా!” యంచు ననుం గనుం గొనఁగ న
 మ్మానంబునం బిల్చుచున్
 మా మర్యాదల కెం దొకప్పు డయినన్
 భంగంబు రానీయలే
 దామాన్యోత్తము; డట్టి తేని నెనరే
 నందంగఁ బోనిం” కటం
 చేమో పల్కుచుఁ గుందుచుండు మది రా
 జేంద్రా! మహామాత్యుఁడు॥

48

గీ॥ కాన తమమాట మన్నింపఁ గలఁడు తిక్క
 నార్యకవి సార్యభాముఁ డం చనుకొనియెద;
 మైన నొకసారి కబురంపి యరయవచ్చు
 వచ్చునో! రాఁడో! యోజింపవచ్చు మీఁద”

49

మ॥ అనినన్ భూపతి “మంత్రులార! యిపు డీ
 రా సూరి యిల్సేరి, పై
 మును మా మొక్కుల నందఁ జేసి, కుశలం
 బుం బృచ్ఛగావించి, మా

మనసున్ వారికిఁ దెల్పి“ మేము మిము సం
 పార్థించుచున్నార” మం
 “చనుకంపం జనుదెం” డటంచు నిట కా
 హ్వనించి తోడైత్తురే?

50

చ॥ పరువ ప పూర్వ దృష్టిఁ బ్రతి
 వస్తువునుం గను తెల్వి గల్లువా
 రరుదు: మహా కవీశ్వరులె
 అట్టిరు; వారల మేటివీ; వికన్
 దొరకొని యిట్లు మామక మ
 నోరధము న్నెరవేర్ప మ ద్భవ
 త్సురుచిర సద్యశ స్థితరు
 చుల్ దివి నిందు”నటంటి నండటన్.

51

ఉ॥ వచ్చిన వచ్చు; రానియెడ
 వచ్చి యుదంతము నెల్ల మాకు వా
 క్రిచ్చుడు; మీది వృత్త మిటఁ
 గోవిదు లెల్లరు నిర్ణయింతు; మ
 మ్మచ్చటి కంపకుండ-ఁ గల
 యచ్చనఁ గార్యము నిర్వహింపుడి
 హెచ్చ వచింపఁ బోము తమ;
 కీరె యెఱుంగుదు రెల్ల సంగతుల్”

52

మ॥ అని యాతేఁ డనుపంగ వారు సని తి

క్కామాత్యునిం గాంచి “తి

క్కన మంత్రీశ్వర! సిద్ధిభూపతి నమ

స్కారంబుతో సేమమున్

మను బ్రశ్నించి వచింపుఁ డం చిటకు మ

మ్ముం బంపె; తద్వాక్యముల్

వినుపింపం జనుడెంచినార మిటు పృ

థ్వీనాథు వేడ్కోలునన్॥

53

ఉ॥ చెప్పఁగఁ గూడ మా రసన

స్థిగిలు; దొల్లిటి సిద్ధిరాజు గాఁ

డిప్పడు; మాటిపోయెను జుఁ

డి! మది నిబ్బర మూనఁ డింత; దా

సెప్పఁడు నేటిదాఁకఁ దన

చిత్తము; గొల్వునఁ గుప్పతిప్పలై

తెప్పలు దేలుచున్నయవి

తీరక యెన్నియొ రాజకార్యముల్॥

54

ఉ॥ అంతలు వల్కనెల? కొలు

వం దటు నాఁడు కవీంద్ర! యామహీ

కాంతుఁడు; ముందు వెన్కలను

గాంచక గర్వము నెత్తికెక్కి పెన్

బంతమునం బ్రతిజ్ఞఁగొని

నాఁడట; నేఁ డిటెడంద ముప్పిరిన్

జింతిలుచున్నవాఁడు గద!

నేరక తీరమి నే యుపాయమున్

55

ఉ॥ వేమరు విందు మేము మును

విజ్ఞఁ డధర్వాణసూరి భారతం

బేము తెనుంగుఁ జేసెనట;

ఎవ్వరు గన్గొన; రొండొరెండొ నేఁ

డేము వినంబడున్ విబుధు

తెన్నుచుఁ బద్యములన్ వచింపఁ; గా

నీ, మహి నింకొకండు గన

నేరము నన్నయ దొండు దక్కినన్ । 56

ఉ॥ “నన్నయ కుద్ది వచ్చెడు ఘ

న ప్రతిభానిధి, ధీప్రభావ సం

పన్నుఁడు. తిక్కనార్యకవి

మండనుఁడే” యనుకీర్తియెంతొ ల

త్యున్నతిఁ జెంద వాఙ్మయ మ

హేమాదధిఁ బుక్కిటఁ బట్టుకొన్న నీ

కన్నఁ దెనుంగు భారత మ

హాబ్ధిఁ దరించెడు వాఁడెవండయా? 57

చ॥ నరపతి ప్రార్థనమ్మునె ఘ
 నమ్మగు నాజ్ఞగ స్వీకరించి నీ
 దరి కరుదెంచినార మిటు;
 త్వన్నయనాబ్దయుగంబు తేనిపై
 నరమర లెల్లవీడి కరు
 ణామృత శీతలవారి పూరముం
 గురిసి యనుగ్రహింప నినుఁ
 గోరెద మిప్పుడు మంత్రమండనా!

58

ఉ॥ కోరము మున్నుని; న్నిపుడ
 కోరక కోరక కోరినాము; మా
 కోరికఁ దీర్చనే వలయుఁ;
 గొల్వన కిప్పుడు నీవు రావలెన్
 భూరమణుండు మన్ననల
 మున్ వలెనే నినుఁదేల్పు; నెట్టులున్
 దీరడు నీకు మామనసు
 దీర్పక; యింత కనుగ్రహింపవే”

59

క॥ అని సిద్ధిరాజు మది మొ
 ల్చిన మొల్కకు నీరువోయు చిత్తంబులఁ ది
 క్కన నాహ్వనించిరి వా,
 గను మొగమున వెగటు కొంత యగుపడఁ గవియున్

శా॥ మాకుం దీరదు రాజసన్నిధికి రా;
 మాధ్యానముల్ పూజలున్
 మీకుం గ్రొత్తల? కాళ్ళ కేల మగుడన్
 వేయింతు సంకెళ్ళ? నా
 భూకాంతుం డలనాఁటి యాత్మశపథం
 బుం బూర్తిఁగావించుకో
 నాకాంక్షించెద లోన; నాఁడె కద! నే
 నాకొల్పు వీక్షించుటల్

61

చ॥ నరపతికీర్తి నిల్పితిని
 నాకృతినిం గృతియిచ్చి వానికిన్
 ధర నజరామరంబుగ; వృ
 ధాశ్రమ పెట్టుట కాదుకాని నా
 హరిహరనాథసేవకు జ
 లాంజలు లిచ్చుట గాక వేరు గా
 దరయఁగ నిద్ది; అట్టి విల
 యంబు నెదుర్కొన కుండ నేర్తునే?" 62

మ॥ అన నందొక్కఁడు వలెన్ సక్రియ “వయ
 స్యా! నీకు సత్కీర్తి గ
 ల్లునటుల్ తేని ప్రతిష్ఠ పూర్తియగు న
 ట్లుం గొల్పుపాయం బొకం

టిని సూచించె; యశంబు మీ కొదవు దా
నింజేయ; మీ రట్లు స
ల్పిన నేమున్ జగముం బ్రమోద జలకే
ళిందేలి వాలాడమే?"

63

ను॥ అను పల్కుల్ విని పెద్దగా ప్రమదమున్
స్యాంతంబునం బొంది యి
ట్లనుఁ దిక్కన్నమనీషి, "ఏమి? అవురా!
ఆనందమైపోయె; "న
మ్మనుజేంద్రుండు ప్రతిజ్ఞ నేకరణి స
మ్యక్పూర్ణముం జేయునో!"
అనుచుం గుందితి నేటిదాఁక; నదిమా
యంబయ్యె మీ సుంక్తులన్

64

ఉ॥ ఐన నదే క్రియం బొసఁగు
నంచు మనంబునఁ జంతచేసియుం
గాన నుపాయ మిందనుకఁ;
గాంచితి రీరు మహామనీష; మా
వీనుల త్రుప్ప డులై నొక
వీసము దక్కుగఁ; దక్కువీసమున్
వీనుల వేసి మా నుతులఁ
బెల్లుగఁ గొం" డని పల్కవారలున్

65

చ॥ తెలిపిరి పూసగుచ్చిన గ
 తిన్ విషయంబుల నెల్ల నాకవీ
 ట్రిలకున; కా కవీంద్రుఁడును
 డెంద మమంద ముదంబు నొంద “మేల్!
 భళి భళి!” యంచు మెచ్చి స్తుతి
 వాక్యములన్ వచియించి కొన్నిటిన్
 గలికి దనంబులొఁ గులుకు
 గాయలు గాయఁగఁ బల్కెఁబై నిటుల్ ॥ 66

చ॥ తెలిపితి రీదు: సంతసమ;
 తేటపడెన్ సకలంబు; మన్నసి
 ధులు నడ తెంచి మా గడపఁ
 దొక్కి పవిత్రముసేయ, యోజనన్
 సలిపెన మీఁద; మీదువచ
 నంబులయందలి గౌరవంబునన్
 నలలిత మచ్చభాశిష వ
 చస్సుల భూపతి కందఁజేయుఁడి!” ॥ 67

చ॥ అనినఁ దదాత్మగౌరవ స
 మగ్ర వచో రచనా ధురీణతన్
 మనముల మెచ్చుకొంచు జన
 నాయకు సన్నిధి కేఁగి వారు తి

క్కన నుడువుల్ యధాతథము

గా వచియించిరి; తేడె బాష్పముల్

కనుగవఁగమ్మ, మేను గడఁ

కం బులకింపఁగఁ జెమ్మరింపఁగా॥

68

ఉ॥ “అంతకు వచ్చినంత వెను

కాడఁగ నేటికి? లెందు పోదమా

పంతపుఁగొండి గీమునకె;

ప్రాంజలి వట్టి యెటో ప్రసన్నుఁ గా

వింతము; బైల పాక నిలి

పింతము; పిమ్మట “యాగదీక్ష” ని

ప్పింతము; బౌ ధనంబు నని

పింతము; కూర్తము వస్తు జాతమున్॥ 69

మ॥ అనుచుం బీతమునుండి లేచె వసుధా

ధ్యక్షుండు; లేచెన్ సభా

జనముల్; తీర్థము గట్టి సాగె ధరణీ

శానుండు ముం దేగుచోఁ

గనియెన్ ముందట తేడె మంత్రీ గృహముం;

గాంచెన్ వసారా అగుం

గునఁ గూర్చుండిన మంత్రీమండనునిఁ గ

న్గోసల్ ముద్రశుల్ గొనన్॥

70

శా॥ తిక్కామాత్యుఁడు దవ్వునన్ మనుమ సి
 ధిం గాంచె; హర్షాశ్రులం
 గక్కెన్ గన్గవ; విచ్చెమోము రవిరా
 కం బంకజంబుం బలెన్;
 జక్కెన్ సుస్మితవస్త్రముల్ పటచె నో
 ష్టంబుల్ మహీజానికిన్;
 జెక్కుందొన్నెలు స్వేదపూరమును నిం
 చెన్ తేని యగ్న్యానకై॥

71

శా॥ కానేవచ్చె నృపుండు, వచ్చి కవి స
 మ్రాట్పాదపద్మద్వయిం
 దానైవ్రాలుచు భక్తి మొక్కె; గవి “పు
 త్రిపాప్తిర” స్తంచుఁ బ్రే
 మానన్ దీవనచేసి పల్కె “గుణధా
 మా! నీ గుణస్తోమమే
 నా నిశ్చేయమునున్ సడల్చె; విధి నీ
 నా కోర్కు లీడేర్చుతన్॥

72

ఉ॥ నిన్నుఁ బరీక్షసేయు మది
 నిం గబు రంపితి నట్లు, కాని నీ
 సన్నత సద్గుణంబులను
 జాలను మెచ్చు; ద్మనుత్తురోత్తరా

భృన్నశిలోన జన్నము స

ముజ్జ్వలమై సుసమా'ప్త మాత సి

ధన్నమహీధవా! హరిహ

రాధిపదైవతమే గలండుపై ||

73

ఉ॥ ఇంచినవేడుకన్ వసుమ

తీశ్వర! మిమ్ముల నిప్పు డిట్లు ర

ప్పించిన నాపయి న్మది వి

వేకమునం గ్రుథఁ జిందఁబోక యే

తెంచితి; రం తె చాలును; అ

దే పదివేలు; శతాగ్రహారముల్

మించినవేడ్క నిచ్చినను

మేకొనఁబోదు ముదంబు నాకిటుల్ ||

74

ఉ॥ “రాజులనున్ శ్రమంపఱుప

రా” దయినన్ శ్రమపెట్టినాఁడ; రా

రాజుల కున్న స్వేచ్ఛయె ప

రప్రజకుం గల” దంచుఁ దెల్పనే

యీజతనంబు; ఇందుల జ

యించితి నీక్రియ; నర్థికల్పకో

ర్వీజమ! మోము సెమ్మగితె,

వీజనముం గొని వీచువాఁడనా? ||

75

కం॥ అని నుడివి వెంట నృపతిం

దన కగు చందమున మన్ననల నడిపించెన్

జనపతి ముదమున నేదో

అనఁబోయిన నడ్డువచ్చి యనెఁగవి మగుడన్ ॥

76

శా॥ “నే నీచే ననిపింతు” నంచు ననుకొం

టే; వెండి! నాకోర్కెకె

ఘైన న్నీవొడఁబడ్డఁ గూర్తు త్వదభీ

ష్టావాప్తికిన్ రూపమున్

నే నా నన్నయ భారతంబునకు వ

న్నెం గూర్చుటే కాక ఆ

శ్రీనారాయణ మూర్తిఁదాల్చిన మహా

ర్వింగూడ మెప్పించెనన్ ॥

77

చ॥ హరిహరనాథ దివ్యచర

ణాంకిత భవ్యమహాంధ్రభారతం

బురవడిఁ బల్కెదన్ సురుచి

రోక్తిని నాలవపర్వ మాదిగాఁ

గరముఁ బదేను పర్వములు

గాఁ, బ్రతిపర్వరసోదయంబుగా

హరువుగఁ దెన్లుజాతి కుప

హారముగా నుడిపైఁడి కాన్కగా” ॥

78

శా॥ ఆమాటల్ కవినోట వెల్పడ నమం
దానందముం బొంది యా
భూమినాథుడు వల్కెనీక్రియ “నవుం
బో! సత్కవీశప్రభూ!
ఏముంగోరెడి దంతియే; తలఁపకో
యీ! ఒండు డెందంబునం
దీమా టప్పుడె చెప్పి తేనిఁ గవి మా
లీ! మేము హర్షింపమా?॥

79

గీ॥ “గమ్యమొకఁడయ్యుఁ జేరు మార్గంబులెన్నో
యుండు” నను మాట మఱచిపోకుంటిమేని
విధివలన మోసమానె? యవ్విధిని నాఁడు
కడఁగఁదగు నింక “యాగదీక్షకుఁ” గవీంద్ర!॥

80

మ॥ అనినంతం జిఱుసవ్వు దోచెఁ గవి యా
స్యంబందు; తేడా దరిం
గనుఁగొన్నాఁడు పురోధసు న్నగుచు; ల
గ్నం బుంచె నాతండు వెం
టనె; సంభారము లెల్ల నాటి కొనఁగూ
డంజేసి రాబంటు లొ
య్య నటన్; “రాజు దలంచినం గొదువ యు
న్నా? లేచెఁబెన్నాలయున్ ॥

81

మ॥ ద్విజులున్, విప్రులు, శ్రౌతులున్ సవనపున్
 విందుల్ గడున్ మెక్కఁగా
 నిజవాసంబులఁ బిల్పు లందికొనుచు
 న్నెల్లూరి కానాఁటికిన్
 “విజయంచేసిరి”; కోర్కులూరు మదులన్
 వీక్షింప వేలాదిగాఁ
 బ్రజలేతెంచుచు నుండి రక్కడికిఁ దీ
 ర్థం” బట్టు లవ్వారిగా॥

82

ఆ॥ వె॥ ప్రభుఁడు బంధుమిత్ర) పరివారిసహితుఁడై
 కవికి నెరవఁజేసె ఔరకర్మ
 తూర్వనాదఘోషతోడ నూ రేగించెఁ
 బట్టణమున వాడవాడలందు॥

83

ఆ॥ వె॥ ప్రధితసవనవేది పరిశుద్ధి గావించి
 అగ్నిసాక్షికముగ యాగదీక్ష
 యజ్ఞకర్త కొసగిరఖిల ఋత్విజు లందు
 మంత్ర)శంత్ర) సరణి మహితభంగి॥

84

ఉ॥ పాచకశాల బిందియల

వండను వార్వను బెట్టఁ బోయఁగా
 లేచిన వెన్ని విస్త ఘటా!

లెక్కయె? పోయ్యిలనెల్లఁ ద్రవ్వియే

వైచిరి పట్టణంబున స

వర్ణ లవర్ణులు; వచ్చి జన్మముం

జూచెడివారి సంఖ్య మఱి

చొప్పడ “దింత” యటంచుఁ జెప్పఁగా॥ 85

మ॥ సతియుం దానును దిక్కనార్యుఁడు స్వధా

స్వాహా వషట్కార సం

భృత మాజ్యాహుతి పుష్ట తుష్ట శుచమై

వెల్గొంది గావింపఁగాఁ

గ్రతు వయ్యెం బరిపూర్తి, ఋత్వి గభిమం

త్రప్రక్రియాస్ఫూర్తి సం

గతి, తద్రాట్చపథాప్తి, బంచదిన దీ

క్షాస్ఫూర్తి పూర్ణాహుతిన్॥

86

సీ॥ క్రతుదీక్షకై తొల్తఁ గావించు యురకర్మ

నృపతిప్రతిజ్ఞఁ దీర్చినటు లయ్యెఁ

దూర్యనాదంబులతోడి యూరేగింపు

నృపతి ప్రతిజ్ఞఁదీర్చినటు లయ్యె

నాశాలలోఁ బురోడాశంబు మెసవంగ

నృపతి ప్రతిజ్ఞఁ దీర్చినటు లయ్యెఁ

గ్రాలిన సోమయా గాగార దాహంబు

నృపతి ప్రతిజ్ఞఁ దీర్చినటు లయ్యె

గీ॥ మనుమసిద్ధి మహీపతిమాళి యట్లు
చేవఁ దిక్కన కవిరాజుచేత సోమ
యజ్ఞమొనరింపఁజేసి ప్రతిజ్ఞ దీర్చి
సోమయాజినిఁజేసె విశుద్ధమతిని॥

87

ఉ॥ ఒంటెదుపైఁడి సోమిద కొ

హో!యన భూపతి యిచ్చి, మంత్ర హృ
త్కంటక మగ్రహారిములఁ

గానుక పెట్టి తొలంగఁజేయ లో
నంటిన భక్తిశాసనము

నష్ట ముదఁబున సోమయాజికే
లంటి యొసంగి జన్మచరి

తార్థముగాఁ దలఁచెన్ మనంబునన్ 88

ఉ॥ ఆ మఱునాఁటి ప్రొద్దున మ

హాకవిమాళి యమాత్యురీవిలో
భూమివిభుండు మంజుల న

ముజ్జ్వల సుందర మందహాసరే
భామితమైన మోమున న

ఖండ తరంగ తరంగిత ద్ధునీ
స్వామిగతిన్ వెలుంగుచు న

భాభవనంబునఁ గొల్ప దీరుచో॥ 89

ఉ॥ పాదము వెట్టె నవ్వుచు న
 భా భవనాంగణసీమలోన నా
 పాదిత కౌతుక ద్యుతులు
 వక్త్రమునందుఁ దురంగలింప, భూ
 మీదయితుండు భక్తిని న
 మింపఁగ దీవనఁజేసిఁ “నీ మనం
 బేదియొ దాని కిప్పుడు గ
 దే! సుముహూర్తము గూరె భూవరా!” 90

చ॥ హరిహరనాథదేవ కరు
 ణామృత వృష్టిఁ దదీయ సన్నిధిన్
 వఱలి కవిత్వముం బలుకు
 భంగియుఁ దత్పదపద్మసేవయై
 పరఁగుటఁజేసి నే బలుకు
 వాడను భారత పంచమాగమం
 బురువుగ నాంధ్ర వాఙ్మయ మ
 హోదధి దీవ్యదనర్ఘరత్నమున్ ॥ 91

మ॥ “హృదయాహ్లాది చతుర్థ మూర్జిత కథో
 పేతంబు, నానాగసా
 భ్యుదయోల్లాసి విరాటపర్వ మట యు
 ద్యోగాదులం గూడఁగాఁ

బదియేనింటిఁ దెనుంగుబాస జనసం
 పార్థ్యంబులై పెంపునం
 దుదిముట్టన్ రచియించెదన్ విబుధ సం
 తోషంబు నిండార(గా"॥

92

ఉ॥ ప్రాయమువాఁడు, విద్దియల
 బల్ నిపుణుండు, మనీషి, ధారణన్
 వ్రాయఁగలాఁడు, నాపలుకు
 భవ్యమహీధ్ర పతజ్ఞురీ ఝర
 ప్రియ కవిత్వధాటి సము
 పాసన నాపక యాత్మఘంటమున్
 వ్రాయఁ గలట్టిమేటి, గురు
 నాథ కులాలఃకులాబ్ధి సోముఁడే॥

93

ఉ॥ పాయక పాకశాసనికిఁ
 బద్మ విలోచనుఁ డట్లు, నన్నినా
 రాయణభట్టు నన్నయ మ
 హాకవిమాళికిఁ బోలె సూరియున్
 వ్రాయసగాఁడు నైన గురు
 నాథ సుహృన్మణి తోడు సూపుచున్
 వ్రాయఁ దెనుంగుఁజేసెద న
 వారిత భారత భవ్యభారతి॥

94

గీ॥ హరిహరస్వామి నా స్వాంతమందు నిలిచి
భారతీమాత నాజిహ్వాపై నటించి
తెలుఁగు భారత సంహిత దిద్ది తీర్చి
ఉభయకవి మిత్రుఁ నన్నుఁ జేయుదురుగాక”॥

95

ఉ॥ నావుడు హర్షమంది గురు
నాథుని వే గొనితేర బంటులన్
భూవరుఁ డంపె; వారు సని
భూపతి యానతి దెల్పి పల్లకీ
తోవడి వాని వైభవము
తోఁ గొనితెచ్చిరి గౌరవించి యే
వేవియొ యెన్నియెన్నియొ మ
హీశ్వరుఁ డాతని కిచ్చికాన్కలన్॥

96

శా॥ నీకన్నన్ వరలేఖకోత్తముఁడునున్
నిన్నించు ధీమంతుఁడున్
నీకున్ జోడు పరేంగితజ్ఞుఁడు నెటన్
లేడన్న విఖ్యాతినిన్
జేకొన్నాఁడవు నీవు, భారతము తె
న్గింపంగ నీ సాయముం
గైకో నుంటిమి మేము యోగ్యతమునిం
గా నెన్నుటం బండితుల్॥

97

ఆ॥ వె॥ తిక్కయజ్ఞ పలుకు తెన్నున బడి తెన్ను
భారతంబు నీవు వ్రాయవలయు
జ్ఞాననేత్రమిచ్చి సాకిన మిమ్ములఁ
దెరుఁగువారు గొల్తు దేవతలఁగ॥

98

మ॥ అనుచుం బల్కిన సిద్ధిరాజ హృదయా
యః పేటికాంతః ప్రదే
శ నిగూఢస్థ సువర్ణ కంకణ రుచుల్
చక్షుః ప్రియం బై యటం
గనుపింపన్ గురునాథుఁ డాత్మ ముఖ గా
కా శర్వరీ జ్యోతి యం
గణమెల్లన్ వెలిగింప సమ్మతిలి తి
క్కన్నన్ దమిం గాంచుచున్ ॥

99

ఉ॥ “క్షత్రికులోద్భవుండు క్షీతి
జాని, తదీయ మనః ప్రవృత్తియుం
బాత్రము; నీకు నాకు స్థిర
వాసము నీ భువిఁ గూర్పఁ, బడ్డ తా
పత్రీయ మిద్ది; యీ తెలుఁగు
వారికిఁ దీరని లోటుఁ గూర్చి లో
కత్రీయ మేలఁబోముగద!

కాని । సరే! యింకఁ బూను మిత్రమా! 100

గీ॥ ఉభయ కవులకు మున్నెప్పడో హితుండ
వనుచు త్వత్కృత రామాయణాఖ్య కృతియె
చెప్పె; మఱి యిప్పుడొక రేల చెప్పవలయు?
కడఁగు మనె నాంధ్రభారతగ్రధనమునకు” 101

చ॥ నరపతి కోర్కె మేర కొక
నాడల తిక్కనసోమయాజి యా
హరిహరనాథు నాయము
నందలి గర్భగృహంబులోన నా
హరిహరనాథ సన్నిధి హృ
దంబు రుహంతరమందుఁ గల్పనం
బురు వగు భక్తిఁ జేసికొని
యోగితెఱుగున ధ్యాన మగున్దై॥ 102

కం॥ భవ! భవహర! దుర్భవవై
భవహర! నతభక్తలోక పరిపాలక! కే
శవ! భవుకంకర! త్రిపురా
హవవిజయా! గరుడవాహ! హరిహరనాథా! 103

కం॥ గిరిధర! గిరివర నిలయా!
గిరిజాహృదయాబ్జ భృంగ! గిరిరాజ నుతా!
హరివరద! హరి విభూషణ!
హరి శయనా! హరి విభంగ! హరి హరనాథా!॥ 104

శా! నిన్నేకొల్తుఁ, దలంతు నిన్నె మది, ని
 న్నే భక్తి సేవించెదన్
 నిన్నుంగూర్చియె యాడి పాడెదను, ని
 న్నే యెప్పుఁ బూజించెదన్
 నిన్నే పల్కెద, నీ కథల్ వినెదఁ, నం
 దీ! పోవవే నన్ను నీ
 కన్నన్ వేరొక పేలుపున్ హరిహరే
 శా! గొల్వఁగా లేనయా!॥

105

శా! ఎన్నోజన్మము లెత్తియెత్తి కడ కే
 నీ నాటి కీ పుట్టువు
 గన్నాడన్, భవ మొల్ల నింకఁ, దరియం
 గాఁజాల నీ వార్ధి, నీ
 కన్నన్ వేరొక మేటివేల్పు, గొన నా
 కన్నన్ మరొక్కల్పుడిం
 కన్నా! యియ్యల లేడుగా! హరిహరే
 శా! నన్ గృపం బోవవే॥

106

సీ॥ శ్రీ పతిత్వంబును శ్రీగళత్వంబును
 నఖిల లోకావన యశముఁ జాట
 రాజానుజతయును రాజశేఖరతయు
 సుమనోభిమాని విశ్రుతియొనర్ప

హరిరాజ శాయిత హరిరాట్కలాపత
 వరభక్త జనలోక వరదుఃజేయ
 క్షీతిభృదుద్ధారత క్షీతిభృన్నివాసత
 పుణ్యజనావనాప్తునిఁ బొనర్పఁ

గీ॥ బూతవై కుంఠకై లాసములను వీడి
 కడఁక భూలోకగామివై కదలివచ్చి
 సింహపురిలోనఁ గరుణ వేంచేసియున్న
 హరిహరేశ్వర! నిన్నె నిత్యంబుఁగొల్తు॥

107

సీ॥ తతమణి ఫణ విరాజితుఁడై న ఫణిరాజ
 పాన్పుగాఁ చొడవుగాఁ బరిధవిల్ల
 మునుఁగు భక్తుల పాపముల త్రొళనము సేయు
 స్వర్గంగ చరణ మస్తముల వెలయఁ
 బూత జక్కువలకుఁ బుష్పవ న్నయనముల్
 గనుఁగప్పు గనువిప్పు గలుగఁజేయ
 విరహులఁ గవఁగూర్చు స్మరుఁడు కుమారుఁడై
 విద్యేషియై కూర్మిఁ బెంపఁ ద్రుంప

గీ॥ భజన మొనరించు తావక భక్తులందు
 నొకరు “హరి” యన “హరుఁ” డంచు నొక రనంగ
 హరిహరాత్మకతం బొల్చి యలరు నిన్నె
 యహరహము భక్తిఁగొల్తు దేవాదిదేవ!॥

108

కం॥ “భూరి భవ త్కారుణ్య
క్షీరాంబుధి నాదు తుచ్చ చిత్తమ్మున వి
స్తార మహితముగ నొనరిచి
తారయ నచ్చెరువుగాదె! యఖిలాండపతీ!” 109

ఉ॥ “ఇంతకు నేర్పు నీకు నొక
యింతటిలోన మదీయ వాణి న
త్యంత విభూతిఁ బెం పెనఁగు
నట్టి నినుం గొనియాడఁజేత దా
నెంతటి పెద్ద? నీకరుణ
స్నిగు పదస్థుఁడ నైతి నింక జ
న్మాంతర దుఃఖముల్ దొలఁగు
నట్లుగఁజేసి సుఖాత్ముఁ జేయవే” 110

కం॥ అని నెమ్మది హరిహర నా
థుని రూపు రచించికొని యథో వదనుండై
ప్రణమిల్లి వినయ సంపద
పెనఁగొన మొల్లంపు భక్తి వినుతించి పయిన్ ॥ 111

ఉ॥ “ఇట్టి పదంబు గాంచి పర
మేశ్వరుని గృతినాథుఁ జేసి యే
పట్టునఁ బుణ్యమూర్తి యగు
భారత సంహితఁ జెప్పఁ గంటి, నా

పుట్టు కృతార్థతం బొరసె,
 బుణ్య చరితుడనైతి, నవ్విభుం
 గట్టెదఁ బట్ట మప్రతిమ
 కారుణికత్వ మహా విభూతికిన్”

112

ఉ॥ “కూర్చుట నూత్నరత్నమున
 కుం గనకంబునకుం దగున్, జనా
 భ్యర్చితమైన భారత మ
 పార కృపాపగతంత్ర వృత్తిమై
 బేర్చిన దేవదేవునకుఁ
 బ్రీతిగ నిచ్చుట సర్వసిద్ధి, నా
 నేర్చిన భంగిఁ జెప్పి వర
 ణీయుడ నయ్యెద భక్తకోటికిన్”॥

113

ఉ॥ “కావున భారతామృతము,
 గర్జపుటంబుల నారఁగోలి యాం
 ధ్రావలి మోదముం బొరయు
 నట్లుగ సాత్యవతేయ సంస్మృతి
 శ్రీ విభవాస్పదం బయిన
 చిత్తముతోడ మహా కవిత్వదీ
 టావిధి నొంది పద్యముల
 గద్యములన్ వచియింతు” నం చొగిన్ ॥114

చ॥ హరిహరనాథ భక్తుఁడు త

దాలయ పార్శ్వ సమీప మండపాం
తరమునఁ గూరుచుండి, పర

తత్వ విలీనత నంది, భక్తి త
త్పరత మహాంధ్ర భారత క

థా కథనాన కుపక్రమించుచున్
సుదుచిరసూక్తిఁ బల్కె నగు
చున్ గురునాథుఁడు గంట మూనఁగా॥115

ఉ॥ “శ్రీయన గౌరినాఁ బరఁగు”

చెల్వకుఁ జిత్తము పల్లవింప భ
ద్రాయిత మూర్తియై హరిహ
గం బగు రూపముఁ దాల్చి “విష్ణు రూ
పాయ నమ శ్శివాయ” యని

పల్కెడు భక్తజనంబు వైదిక
ధ్యాయిత కిచ్చ మెచ్చు పర
తత్వముఁ గొల్చెద నిష్ట సిద్ధికిన్ ॥ 116

గ ద్య

ఇది శ్రీ భారద్వాజనగోత్ర, వెలిది గృహూపనామక, శేషమాంబా లింగ

మూర్తి పాత్ర, కామేశ్వరీ రామమూర్తి దంపతీ గర్భశుక్తి ముక్తా

ఫల, సరస్వతీకరుణా కలిత సహజ కవితాలంకృత, మూర్తి

కవి ప్రణీతంబయిన తిక్కన - మహాభారత రచనా

కావ్యంబున సర్వంబును సంపూర్ణము.

పోషకులపట్టిక.

మహారాజపోషకులు

రూ.న.పై.

శ్రీశ్రీ కవికులాలంకార, వాఙ్మయోద్ధారక,

జవ్వాది లక్ష్మయ్యనాయుడు జమిందారుగారు, పెనుగొండ. 116-00

శ్రీ గుడిమెట్ల రామరెడ్డిగారు, ల్యాండ్ లాడ్లు, మల్లిపూడి. 50-00

శ్రీ తాడి సుగుణాచలదృష్టతిమూర్తిరెడ్డిగారు, M.A.

నత్తారామేశ్వరం. 50-00

రాజపోషకులు

* శ్రీ సత్తి శ్రీ రామరెడ్డిగారు, బి. ఏ., నత్తారామేశ్వరం 30-00

హైస్కూలు స్టాఫ్, అత్తిలి,

పొదిల విశ్వనాథశర్మగారు, ల్యాండులాడ్లు,

సోమరాజుఇల్లిందలపర్య. 25-00

తుమ్మలపల్లి సత్యనారాయణమూర్తిగారు, బ్యాంకర్,

షిప్పర. 25-00

2

శ్రీమద్దాలి రామకృష్ణారావుగారు, ల్యాండులార్డు, వీరవాసరం.	25-00
పోన్నలూరి కోటారెడ్డిగారు, Ex మునిసిపల్ చైర్మన్, గూడూరు.	25-00
దాట్ల బలరామరాజుగారు, యం. పి. కవిటం.	25-00
తూములూరి వేంకట శివరామయ్యపంతులుగారు, వకీలు, నెల్లూరు.	20-00
ఆకుల పద్మయ్యనాయుడుగారు, ల్యాండ్ లార్డు, కొఠాలపర్తి.	20-00
కలిదిండి వెంకట్రామరాజుగారు, ల్యాండ్ లార్డు, పెనుమంట్రీ.	20-00
అనపల్లి సుబ్బరామరెడ్డిగారు, మైకా మేనర్, గూడూరు.	15-00
మరుఘూరు కోదండరామరెడ్డిగారు, ఎడిటర్, మందాకినీ ప్రెస్, నెల్లూరు.	15-00
తుమ్మలపల్లి మంగరాజుగారు, బ్యాంకర్, భీమవరం.	15-00
మేడేపల్లి దేవలాజుగారు, పెనుమంట్రీ.	15-00
తుంపూడి కృష్ణమూర్తిగారు, ల్యాండ్ లార్డు, నత్తారామేశ్వరం.	15-00
మంత్రీరావు సత్యనారాయణరావుగారు, వకీలు, తణుకు.	15-00
దేవరకొండ సుబ్రహ్మణ్యంగారు, క్యాపియర్, స్టేషన్ బ్యాంకు, మార్టేరు.	15-00
కర్తి రత్నారెడ్డిగారు, నత్తారామేశ్వరం.	15-00
డా॥ జీడిగుంట రామచంద్రారావుగారు, పెనుమంట్రీ.	15-00

పోషకులు

శ్రీ పి. వి. రమణారెడ్డిగారు, వకీలు, నల్లూరు.	10-00
1 సిద్ధారెడ్డి వేంకట బాలకృష్ణారెడ్డిగారు, విలేజ్ మునసబు, గూడూరు.	10-00
మల్లెమాల సుందరరామారెడ్డిగారు, ,,	10-00
అల్లాడి శ్యామసుందరరామారెడ్డిగారు, మైకామేనర్, గూడూరు.	10-00
పసుపులేటి సిద్ధయ్యనాయుడుగారు, మైకామేనర్, గూడూరు.	10-00
2 గుంటూరి శేషేంద్ర శర్మగారు, మునిసిపల్ కమిషనర్, గూడూరు.	10-00
అనంతవర్షుల గోపాలరావుగారు, పాలి.	10-00
తాడి హనుమంతరెడ్డిగారు, Ex పంచాయితీ బోర్డు ప్రెసిడెంటు, నత్తారామేశ్వరం.	10-00
కొంపెల్ల గోవిందస్వామిగారు, రేలంగి.	10-00
గుడిమెట్ల చిన సత్యారెడ్డిగారు, పం ప్రె మల్లిపూడి.	10-00
పాల వెంకన్నగారు, ఎడిటర్ శెట్టిబలిజ పత్రిక, నత్తారామేశ్వరం.	10-00
కర్రి సూర్యారెడ్డిగారు, అర్జునుడుపాలెం.	10-00
తాడి కృష్ణారెడ్డిగారు, నత్తారామేశ్వరం.	10-00
పోతాపెగడ శ్రీరామారావుగారు, వకీలు, తణుకు.	10-00
కర్రి తాతారెడ్డిగారు, నత్తారామేశ్వరం.	10-00

శ్రీవారణాశి వేంకట సుబ్బారావుగారు, ఊనగట్ల.	10-00
నల్లిమిల్లి విష్ణురెడ్డిగారు, వకీలు, ఏలూరు.	10-00
వీరవాసరం హైస్కూలు టీచరుస్టాఫ్, వీరవాసరం.	10-00
డి. సత్యలింగంపుడయ్యగారు, నత్తారామేశ్వరం.	5-00
నాగుబోయిన పాపయ్యగారు, ఎడ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరు, నత్తారామేశ్వరం.	5-00
వీరవల్లి వెంకట కనకరత్నంగారు, మామిడూరు.	5-00
దాట్ల వెంకట నరసింహారాజుగారు, పంచాయితీ సమితి ప్రెసిడెంటు, (అత్తిలిబ్లాక్)	5-00
సత్తి సత్తిరెడ్డిగారు, పెనుమంట్రీ.	5-00
మోచర్ల రామకృష్ణయ్యగారు, వకీలు, నెల్లూరు.	5-00
యస్. బాలసుబ్రహ్మణ్యంగారు, వకీలు. ,,	5-00
దుర్భా రామమూర్తిగారు, వి. ఆర్. కాలేజీ లెక్చరర్, నెల్లూరు.	5-00
చతుర్నేదుల రామచంద్రయ్యగారు, ,,	5-00
కోట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు, వి. ఆర్. కాలేజీ లెక్చరర్, నెల్లూరు.	5-00
పోలూరి హనుమజ్జానకి రామశర్మగారు, వి. ఆర్. కాలేజీ లెక్చరర్, నెల్లూరు.	5-00
డాక్టర్ సుంకర రామచంద్రారావుగారు, గూడూరు.	5-00
కాటంరెడ్డి గోపాలరెడ్డిగారు, మైకామేనర్, ,,	5-00
వూడుమూడి నారాయణరాజుగారు, భట్లమగటూరు.	5-00
గోలభట్టు సుబ్బరాజుగారు, పం. ప్రె. ,,	5-00

శ్రీబలిజేవల్లి వెంకటాచార్యగారు, పం॥ ప్రె॥, రేలంగి	5-00
హైస్కూలు ప్లాఫ్, పెనుగొండ.	5-00
హైస్కూలు ప్లాఫ్, మాట్టేరు.	5-00
టి. వి. యిస్. శివరావుగారు, బ్రూక్ బాండు మేనేజర్,	
మాట్టేరు.	5-00
కర్ణి సుబ్బరెడ్డిగారు, నత్తారామేశ్వరం	25-00
హరేరాం బాబాగారు.	20-00
సత్తి సత్తిరెడ్డిగారు.	5-00
సత్తి రామిరెడ్డిగారు, నత్తారామేశ్వరం	2-00
శ్రీమతి Ch. R. మాణిక్యంబగారు.	2-00
శ్రీ దాట్ల సూర్యనారాయణరాజుగారు.	5-00
సూరంపూడి సుబ్బారావుగారు, నత్తారామేశ్వరం.	5-00
కర్ణి వెంకటరత్నంగారు, పం॥ ప్రె॥ నత్తారామేశ్వరం.	5-00
కర్ణి నాగిరెడ్డిగారు,	5-00
ద్వారంపూడి చిన వీరేరెడ్డిగారు,	5-00
సన్నిధి సూర్యనారాయణమూర్తిగారు,	5-00
రమణం నాగన్నగారు, పెనుమంట్ల.	5-00
డా॥ కరటూరి సత్యనారాయణగారు, B A., A. C. T. O.	
పెనుగొండ.	5-00

6

అ బి మా ను లు

శ్రీ పోతం శెట్టి అచ్చిరెడ్డిగారు,	నత్తారా మేశ్వరం,	2-00.	*
తుంపూడి విశ్వరామంగారు,	„	2-00	
కర్రి వెంకటరత్నంగారు,	„	2-00	
కె. సత్యనారాయణరెడ్డిగారు, ప్రిన్సిపాల్,			
దుర్గా ట్యుటోరియల్ కాలేజీ, పెనుమంట్రీ.		2-00	
కర్రి భీమిరెడ్డి భాగవతార్ గారు,	నత్తారా మేశ్వరం.	1-00	
కొవ్వూరి గంగిరెడ్డిగారు,	„	1-00	✓
కొవ్వూరి వెంకటరెడ్డిగారు,	„	1-00	~
కొల్లేపర సీతారామయ్యగారు,	„	1-00	

కైకరం గ్రామములో సమర్పించిన చందాల వి వ ర ము లు

శ్రీ పెద్దిరెడ్డి సత్యనారాయణరావుగారు, M.A., L.L.B.	రు.న.పై.	
Land-Lord. కైకరం.	25-00	
యెగ్గిన వేణుగోపాల వెంకట రామారావుగారు, B.A., B.L.		
Land-Lord & Vice President, Co-operative Bank.	26-00	
శానం సూర్య సోమశేఖరంగారు,		
Banker & Business	30-00	

శ్రీచెన్నారెడ్డి వెంకటకృష్ణమూర్తిగారు,

పంచాయితీ ప్రెసిడెంటు. 15-00

శ్రీమతి యెగ్గిన సీతమ్మగారు, కై కరం. 4-00

శ్రీ యెగ్గిన సూర్యచంద్ర సాధువరప్రసాదరావుగారు,

Land-Lord. 5-00

జల్లా స్వామినాయుడుగారు, భూస్వాములు. 1-00

శ్రీవల్లి సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరస్వామి దేవస్థానంవారు. 5-00

శ్రీప్రికి విశ్వనాథశర్మగారు, B. Sc., B. Ed.

హెడ్మాస్టరు, విద్యాభివర్ధన పరిషత్ హైస్కూలు. 30-00

శ్రీ " హైస్కూలు ఉపాధ్యాయవర్గము. 43-00

" " విద్యార్థివర్గము. 50-35

శ్రీ Ch. రాఘవేంద్రరావుగారు, V. L. W. 2-00

యెగ్గిన కేశవకృష్ణగారు, కై కరం. 2-00

శానం అచ్యుతరామారావుగారు, కై కరం. 2-00

శానం నాగరాజుగారు, ,, 2-00

పామర్తి భాస్కరరావుగారు, ,, 2-00

శ్రీ జల్లా భారత ప్రభాకరరావుగారు, ,, 2-00

డి. సత్యనారాయణగారు, State Bank. 2-00

కె. సత్యనారాయణరావుగారు, S. I. Ry. 2-00

వి. సంజీవరావుగారు, ,, 2-00

8

శిల్ప శ్రమము

సత్కళామయంగాను, శాస్త్రీయంగాను సమస్త
దేవతా విగ్రహములు, సజీవంగా మహనీయుల విగ్రహ
ములు, యిదియదసనేల సర్వులకు వారివారి శక్త్యాను
సారంగావలయు సర్వ విగ్రహములు, సిమ్మెంటు, దారు
లోహదులలో తయారుజేసి సకాలంలో సరసమైన
రీతిని అందజేయుటలో మా శిల్పాశ్రమము కల్పతరువు.
దయతో నొక్క పర్యాయము సందర్శించిన, మాశిల్ప
శ్రమ విశిష్టత మీకే తెలియగలదు.

ప్రొఫెసరు :

దే॥ సత్యలింగము వుడయారు,

“శిల్ప శ్రమము”

నత్తారామేశ్వరం, పెనుమంట్ర. P.O.

పశ్చిమగోదావరి జిల్లా. (ఆంధ్ర ప్రదేశ్)

Sree Rama శ్రీ రాములు! Sree Rama

నా యితర గ్రంథములు

1. "నీలాపనింద" ముద్రితము.

అ ము ద్రి త ము లు:

2. "కృష్ణరాయని దక్షిణ దిగ్విజయం"

(1000 పద్యములు)

3. "సతీ సుమఖి" (400 పద్యములు)

4. "విశ్వనాథనాయక విజయం"

(400 పద్యములు)

5. "భారవి" (575 పద్యములు)

ప్రా ప్తి స్థా న ము :

వెలిది సత్యనారాయణమూర్తికవి,

న త్తా రా మే శ్వ ర ము.

(వయా) పెనుమండ్ర, ప॥ గో॥ జిల్లా.

యు. యన్. పిఠింగు వర్కు, మారుతెరు.

మహిమ ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనావట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA/108/180
పుస్తకం పేరు	0 తెగిస ముహూర్త రచన
తారీఖు	26/10/24
మొదట లభ్య	YES
వెనుక లభ్య	YES
మొత్తం పేజీలు	79
విద్య సైతం పేజీలు	NO
భాగం పేజీలు	CI, XIII B, D,
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	HARIPRA
పేజీలు విడదీసినది	HARIPRA
స్కాన్ చేసినది	HARIPRA
పరిష్కరణ చేసినది	RAMYA
పేజీలు పరిశీలించినది	
ప్రైంట్‌ను చేసినది	
స్కాన్‌ను చేసినది	
పరిష్కరణ	Good